

odborný časopis

sociální služby

cena: 50 Kč / 2 €

Validace

metoda práce
s dezorientovanými lidmi

Syndrom fragilního
X chromozomu

Olomouc

sklidila úspěch i v Bruselu

Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky
www.apsscr.cz • www.socialnisluzby.eu

ročník: XIV.
únor 2012

Akreditované vzdělávání managementu zařízení sociálních služeb

Připravili jsme pro vás na rok 2012 manažerské vzdělávání, pro top management zařízení sociálních služeb – ředitele a jejich přímé podřízené, v příjemném prostředí hotelu Holiday Inn v Brně. Dle vašeho zájmu o manažerské vzdělávání bylo vybráno pět úvodních kurzů,

kteří posílí vaše manažerské dovednosti, a na které plánujeme navázat v příštím roce dalším vzděláváním. Všechny kurzy jsou akreditovány MPSV ČR. Celý cyklus vzdělávání projektujeme jako na sebe navazující moduly, které budou postupně realizovány v průběhu celého roku.

Vybrané kurzy pro management na rok 2012

6. 3. 2012

Komunikační kompetence manažera v sociálních službách

Lektor: Ing. Hana Podzemná

17. 4. 2012

Úvod do pracovně-právní problematiky v sociálních službách

Lektor: JUDr. Dominik Brůha

15. 5. 2012

Základy leadershipu, styly řízení a vedení lidí

Lektor: PhDr. Radoslava Klementová

16. – 17. 10. 2012

Motivace a hodnocení zaměstnanců, vedení hodnotících rozhovorů

Lektor: Ing. Irena Osvaldová, Ing. Hana Podzemná

20. 11. 2012

Výběr, přijímání a propouštění zaměstnanců

Lektor: Ing. Irena Osvaldová

Místo konání: Křížkovského 496/20 Česká republika
Holiday Inn Brno 603 00 Brno-Pisárky Tel.: 543 122 111

Bližší informace ke vzdělávání managementu vám poskytne:

Mgr. Kateřina Žvátorová na emailu katerina.zvatorova@hartmann.info nebo na telefonním čísle: +420 724 671 172.

HARTMANN akademie

je profesionální vzdělávací instituce akreditovaná Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky, která se výhradně orientuje na vzdělávání a poradenskou činnost v oblasti zdravotnictví a zařízení sociálních služeb. V současné době HARTMANN akademie nabízí již více než 50 akreditovaných programů MPSV ČR.

Z aktuálních nabídek vzdělávacích programů vybíráme:

- Kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách
- Motivace k práci, sebemotivace, význam týmové spolupráce
- Komunikace s klienty s vybranými diagnózami
- Řešení problémových a konfliktních situací v pracovní praxi
- Trénování paměti
- Osobnost a role klíčového pracovníka v sociálních službách
- Základy první pomoci pro pracovníky v sociálních službách
- Doprovázení umírajících v zařízeních sociální péče
- Vykazování ošetrovatelské péče v zařízení sociálních služeb
- Výživa a dietní intervence u klientů sociálních služeb
- Sexualita třetího věku

Organizátorka vzdělávání:

Kateřina Kramářová
katerina.kramarova@hartmann.info
Tel.: 549 456 274

 odborný časopis
sociální služby

Odborný časopis Sociální služby
 Měsíčník vydávaný Asociací poskytovatelů
 sociálních služeb ČR
 Adresa: Kotnovská 137, 390 01 Tábor
 Tel./fax: +420 381 213 332
 www.socialnisluzby.eu
 www.apsscr.cz
 IČO 604 458 31

Ročník: 14
Číslo: 2/2012 ÚNOR
Cena: 50 Kč / 2 € (cena letních dvojčísél: 69 Kč / 2,8 €)
Roční předplatné: 538 Kč / 21,6 €
Objednávky: www.send.cz („Časopisy odborné“).
 Členové APSS ČR objednávají časopis písemně,
 e-mailem nebo telefonicky na adrese vydavatele
 nebo redakce, případně na www.socialnisluzby.eu.

Vychází: V Táboře 10x ročně, 20. den v měsíci,
 resp. nejbližší následující pracovní den

Redakce:
 Šéfredaktor: Zdeněk Kašpárek
 sefredaktor@apsscr.cz
 + 420 606 832 551
 Zástupkyně šéfredaktora: Mgr. Magda Dohnalová (Kocábová)
 redakce@apsscr.cz
 + 420 606 751 156

Jazyková korekce:
 Mgr. Jana Hanousková
 Za gramatickou správnost cizojazyčných příspěvků
 odpovídají jejich autoři.

Redakční rada:
 Mgr. Petr Brázda
 JUDr. Vladimír Hort
 Mgr. Petr Hanuš
 Mgr. Irena Lintnerová
 Ing. Jiří Horecký, MBA
 Ing. Renata Kainráthová
 Zdeněk Kašpárek
 Mgr. Miroslav Sklenář
 Mgr. David Šourek

Grafické zpracování a tisk:
 RUDI, a. s., Komenského 1839, 390 02 Tábor

Distribuce:
 SEND Předplatné, s. r. o., Ve Žlíbku 1800/77,
 hala A3, 193 00 Praha 9 – Horní Počernice,
 www.send.cz, tel.: 225 985 225, GSM: 777 333 370,
 fax: 225 341 425, e-mail: send@send.cz,
 SMS: 605 202 115

Objednávky a distribuce na Slovensku:
 MAGNET PRESS, SLOVAKIA, s. r. o.
 P. O. Box 169, 830 00 Bratislava, Slovensko
 Tel.: 00421/2/67201931-33 predplatne
 e-mail: predplatne@press.sk, www.press.sk

Fotografie a ilustrace:
 Nemí-li uvedeno jinak:
 Fotky & Foto a archivy autorů příspěvků
 Foto na s. 4 (citát): <http://cs.wikipedia.org/>
 „První let, 17. prosinec 1903“

Foto na titulní straně:
 Jan Andreáš: Model centra Olomouce v zimě

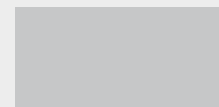
Příspěvky a inzerce:
 Příspěvky mohou být redakčně upravovány a kráceny.
 Inzerci, PR články a příspěvky do rubrik Střípky
 z domova a Pro inspiraci přijímá zástupkyně šéfredaktora.
 Za obsah inzerce a PR článků odpovídá zadavatel.
 Nevyžádané rukopisy, fotografie a další podklady
 k příspěvkům se nevracjí. Přetiskování krátkých úryvků
 článků je možné pouze s uvedením přesné citace včetně
 názvu a jména autora článku, ročníku, čísla a strany.
 Přetiskování celých článků či jejich částí přesahujících
 jeden odstavec je možné pouze se svolením redakce.
 Šíření kopií článků je možné pouze zdarma. Uzávěrka
 je vždy 15. dne předchozího měsíce. Další pokyny pro
 autory a inzerenty naleznete na www.socialnisluzby.eu.

Registrace:
 Povoleno rozhodnutím MK ČR E 11018
 ISSN 1803-7348

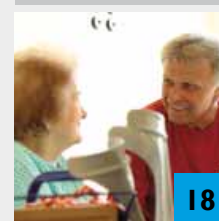

Z obsahu čísla:

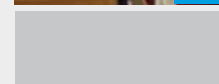
- **Nabídka Institutu vzdělávání APSS ČR** 6
- **Završení projektu E-Qalin®** 8
- **Pozvánka na konferenci Perspektivy bydlení** 9
- **Komunitní centra na Slovensku** 10
- **Validace – metoda práce s dezorientovanými lidmi** 12
- **Syndrom fragilního X chromozomu, I. část** 14
- **Emoční inteligence** 16
- **Profima Effective: Vzdělávání v sociálních službách – povinnost či příležitost?** 17
- **Ohlédnutí za Evropským rokem dobrovolnictví 2011** 18
- **Nepřízpůsobivý klient – názory odborníků** 20
- **Sociální podnikání – získávání prostředků z vlastních zdrojů** 23
- **MPSV: Realizace dotačního návrhu pro rok 2012** 24
- **Právní poradna: Novelizace zákona o sociálních službách** 25
- **VOP: Opatrovnické řízení** 27
- **Bezbariérová Olomouc sklídila úspěch i v Bruselu** 28
- **SANANIM – podpora na trhu práce** 31
- **Dílčí výstupy projektu SAVE AGE** 32
- **Ekologicko-charitativní projekt Sbírej toner** 34
- **Zařízení certifikovaná systémem Značka kvality** 36
- **Pro inspiraci: Sněhuláci z papíru** 37
- **Cvičení pro seniory** 37
- **Střípky z domova** 38

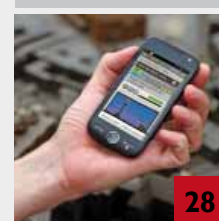
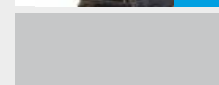
8

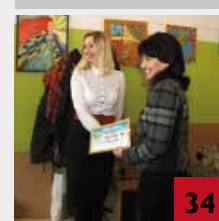
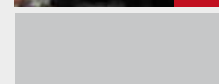
18

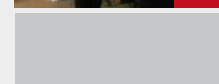
20

28

34

38

Všichni,
kteří dosáhli
velkých věcí,
měli vysoký
cíl, který se
občas zdál
neuskutečnitelný.

Orison Swett Marden

ÚVODNÍK VICEPREZIDENTKY

Vážené kolegyně, kolegové,
je po Vánocích, Novém roce, „PFky“ jsou rozeslány a přání vyčerpána. Přemýšlím, o čem se dá psát v únoru. Dotace ještě neznáme, a kdy je budeme znát, kdo ví? O novele zákona píší všichni a všude – klady, záporny, praktické dopady. Vše se stejně zase dělá za pochodu a přechodné období chybí...

Tak o čem, když mám pocit, že ať zapnu rádio, otevřu internet či noviny stále jen problém, hrozba, katastrofa...? Všichni sledujeme rozpočet a schodek státu, manévry EU i vývoj zadlužených států. Promýšlíme dopady na naši republiku, na náš systém, na naše sociální služby, ke kterým máme nejbližší. Rozprostírá se ve mně často velká obava z budoucnosti, a ačkoliv jsem jinak v jádru optimista, mám s tím v poslední době čím dál tím větší problém. Dělá se mnoho opatření, škrtů, novot, aby se vše zlepšilo a stabilizovalo, ale buď je to stále málo, nebo je to ještě běh na moc dlouhou trať. Takže musíme být asi ještě velmi trpěliví.

Než budou však hmatatelné změny, neměli bychom, myslím, zapomínat na lidi. Na ty obyčejné lidi, kteří jsou uživateli našich služeb, jsou našimi kolegy a kolegyněmi v práci nebo jsou lidmi ze sousedství. S novým rokem si většinou dáváme různá předsevzetí, bilancujeme předchozí rok a těšíme se, co nového nám přinese ten nadcházející. Přes všechno stále pachtění se za vzdáleným cílem bychom si měli dát jeden krátkodobý. Udělat si na sebe a své blízké, obyčejné lidi, více času...

Mgr. Irena Lintnerová
viceprezidentka APSS ČR pro ambulantní služby

EDITORIAL

„O českém negativismu“

Jednotlivé národy disponují určitými, pro ně typickými vlastnostmi. Těžko říct, zda je to více dáno jakousi genetickou dispozicí, nebo spíše historickým vývojem a zkušenostmi, či aktuálními kulturními, politickými a náboženskými vlivy. Faktem zůstává, že tomu tak je. Pokud jde o Čechy, kromě již téměř příslovečné závistivosti, která výtčům typických znaků našinců zpravidla vévodí, se často poukazuje na český negativismus. Udajně o sobě polovina z nás prohlašuje, že se má špatně a bude mít ještě hůř. V kontrastu s faktem, že ve skutečnosti dosahuje naše životní úroveň v porovnání s většinou zemí světa závratných výšek, nic podstatného pro život nám nechybí a miliardy korun ročně utrácíme za to, co vůbec nepotřebujeme, je český negativismus zarážející. Netýká se ovšem jen stránky ekonomické. A priori negativně přistupujeme třeba také k politice, ke vzdělávání, firemním reorganizacím a vlastně ke všem změnám obecně. V médiích nás přitahují především „černé kroniky“, kritiky, aféry a bankroty, takže věnovat se tématům pozitivním se sdělovacím prostředkům příliš nevyplácí.

Permanentní negativismus ovšem s sebou nese i jeden účinek zhoubný pro něj samotný – už jej ledaskdo nebere vážně. Dochází k jevu, který kdysi jeden můj známý nazval „devalvací slova“. Když příliš často používáme určité slovo či frázi, jeho hodnota se snižuje a slovo přestává mít na posluchače požadovaný účinek. Když například často říkáme, že něco nejde nebo nepůjde, přestává to druhá strana „slyšet“ nebo to začíná chápat tak, že se nám do toho „jen nechce“. Pokud často říkáme, že něco špatně dopadne, protistrana tomu už rozumí jako jakémusi slovnímu folklóru a je přesvědčena, že nakonec se věc v pohodě zvládne.

V podstatě je to dobře. Kdyby se totiž neuskutečnilo nic z toho, co někdo ve fázi plánu vnímal negativně, neexistoval by pokrok. Možná ten vtíp znáte: Nikdy neříkejte o ničem, že to nejde, nebo se najde někdo, kdo neví, že to nejde, a udělá to. To třeba takhle v Olomouci na rozdíl od mnoha jiných měst taky nevěděli, že to nejde, a dokázali z hanácké metropole včetně jejího historického jádra udělat bezbariérové místo přátelské lidem s postižením.

Možná bychom měli s negativním hodnocením a černými předpověďmi více šetřit a přece jen se zkusit dívat na svět a problémy, které nese, poněkud konstruktivněji. Negativní reakce nám potom zůstanou na hrozby skutečné a snad budou brány vážněji než nyní.

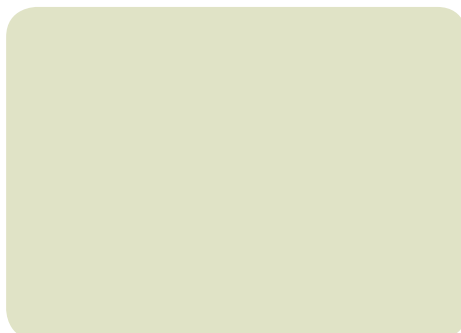
Zdeněk Kašpárek, šéfredaktor

Zvedací zařízení

Důstojnost, bezpečnost, kvalita

A Hill-Rom Company

Výhody výrobků Liko:

- nejširší nabídka stropních a mobilních zvedacích systémů na trhu;
- unikátní vlastnosti také pro rehabilitaci a nácvik chůze;
- vysoce odolné závěsné vaky ve všech velikostech a různých materiálech, speciální závěsy pro koupání, po amputaci, pro nácvik chůze;
- různá řešení pro přesun mezi místnostmi vhodné pro každý byt či zařízení;
- dokonalá kvalita evropské jedničky za překvapivě dostupné ceny.

Zvedáky Liko nabízí společnost Dartin a její partner firma Medicco. Neváhejte nás kontaktovat pro podrobnější informace, nabídku, nebo profesionální radu pro Vaši individuální situaci.

DARTIN

www.dartin.cz
tel.: +420 241 470 361

www.medicco.cz
tel.: +420 604 268 565

Odborné konference v březnu a dubnu

Konference odborné sekce adiktologických služeb

Praha, DS Háje
13. 3. 2012

Domy s pečovatelskou službou – přežitek nebo budoucnost?

Praha, Palác Charitas
27. 3. 2012

Konference Profesního svazu zdrav. pracovníků v soc. službách

Praha, Hotel Step
12. 4. 2012

Konference pro církevní poskytovatele soc. služeb

Olomouc, Magistrát města
17. 4. 2012

Dopad sociální reformy na ÚP

Tábor, Hotel Dvořák
18. 4. 2012

Česko-švýcarská konference

Praha Průhonice, Hotel Floret
24. 4. 2012

Více informací najdete na stránkách APSS ČR www.apsscr.cz.

Členové APSS ČR k 24. 1. 2012: 863 organizací • 1975 registrovaných služeb

Institut vzdělávání APSS ČR – aktuální nabídka odborných seminářů

název semináře	termín	místo	lektor
Sexualita seniorů a osob se zdravotním postižením	13. 3. 2012	České Budějovice	Mgr. Helena Čálková
Daň z příjmů právnických osob poskytovatelů sociálních služeb	15. 3. 2012	Praha	Ing. Pavel Lampa
Daň z příjmů právnických osob poskytovatelů sociálních služeb	19. 3. 2012	Brno	Ing. Pavel Lampa
Vykazování zdravotní péče zdravotním pojišťovnám	22. 3. 2012	Brno	MUDr. Libor Svět, MBA
Lokální ošetřování ulcerací	29. 3. 2012	České Budějovice	Bc. Kateřina Soukupová
Základy komunikace s agresivním uživatelem sociálních služeb	10. 4. 2012	Praha	Mgr. Bc. Marek Šulc
Sexualita seniorů a osob se zdravotním postižením	19. 4. 2012	Praha	Mgr. Helena Čálková
Příprava poskytovatelů sociálních služeb na inspekci kvality	3. 5. 2012	České Budějovice	Mgr. Lucie Bicková
Sexualita seniorů a osob se zdravotním postižením	15. 5. 2012	Plzeň	Mgr. Helena Čálková
Klient s Alzheimerovou chorobou	16. 5. 2012	České Budějovice	Bc. Kateřina Soukupová
Základy komunikace s agresivním uživatelem sociálních služeb	22. 5. 2012	Plzeň	Mgr. Bc. Marek Šulc
Úvod do problematiky opatrovnictví	22. 5. 2012	České Budějovice	Ing. Bc. Alice Švehlová
Základy komunikace s agresivním uživatelem sociálních služeb	12. 6. 2012	České Budějovice	Mgr. Bc. Marek Šulc

Více informací o seminářích najdete na www.apsscr.cz
v sekci **INSTITUT VZDĚLÁVÁNÍ**.

Institut vzdělávání APSS ČR

– aktuální nabídka odborných seminářů pro terénní a ambulantní sociální služby

název semináře	termín	místo	lektor
Základy komunikace s agresivním uživatelem sociálních služeb	6. 3. 2012	České Budějovice	Mgr. Bc. Marek Šulc
Individuální plánování sociálních služeb	7. 3. 2012	Brno	Bc. Věra Berková, DiS.
Komunikace s rodinou	8. 3. 2012	České Budějovice	Mgr. Michaela Veselá
Úvod do standardů kvality v pečovatelské službě	13. 3. 2012	Praha	Ing. Renata Kainráthová
Základy první pomoci pro pracovníky v sociálních službách	14. 3. 2012	Praha	MgA. Bc. Lenka Čurdová
Úvod do paliativní péče v sociálních službách	15. 3. 2012	Prostějov	Mgr. et. Mgr. Miroslav Erdinger
Základy individuálního plánování průběhu sociální služby	21. 3. 2012	Plzeň	Bc. Andrea Tajanovská, DiS.
Komunikace s rodinou	22. 3. 2012	Plzeň	Mgr. Michaela Veselá
Základy individuálního plánování průběhu sociální služby	27. 3. 2012	České Budějovice	Bc. Andrea Tajanovská, DiS.
Základy komunikace s agresivním uživatelem sociálních služeb	3. 4. 2012	Plzeň	Mgr. Bc. Marek Šulc
Komunikace s rodinou	5. 4. 2012	Praha	Mgr. Michaela Veselá
Úvod do standardů kvality v pečovatelské službě	17. 4. 2012	Plzeň	Ing. Renata Kainráthová
Základy první pomoci pro pracovníky v sociálních službách	18. 4. 2012	České Budějovice	MgA. Bc. Lenka Čurdová
Úvod do standardů kvality v pečovatelské službě	24. 4. 2012	České Budějovice	Ing. Renata Kainráthová
Základy individuálního plánování průběhu sociální služby	24. 4. 2012	Praha	Bc. Andrea Tajanovská, DiS.
Základy první pomoci pro pracovníky v sociálních službách	25. 4. 2012	Plzeň	MgA. Bc. Lenka Čurdová
Řízení rizik, rizikové plány	25. 4. 2012	Brno	Bc. Věra Berková, DiS.
Úvod do sociálně právního minima pro pečovatelky a pečovatele	26. 4. 2012	Praha	Ing. Bc. Alice Švehlová
Individuální plánování sociálních služeb	15. 5. 2012	Prostějov	Bc. Věra Berková, DiS.
Základy komunikace s agresivním uživatelem sociálních služeb	15. 5. 2012	Praha	Mgr. Bc. Marek Šulc
Úvod do sociálně právního minima pro pečovatelky a pečovatele	24. 5. 2012	Plzeň	Ing. Bc. Alice Švehlová
Úvod do sociálně právního minima pro pečovatelky a pečovatele	5. 6. 2012	České Budějovice	Ing. Bc. Alice Švehlová

Více informací o seminářích najdete na www.apsscr.cz
v sekci PEČOVATELKY.

S rokem 2011 skončily dva projekty realizované APSS ČR

Konference E-Qalin v Táboře

Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR realizovala od června 2010 do konce minulého roku dva projekty financované z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Realizace a především pak výstupy obou projektů s sebou přinesly zcela nové, netradiční a inovativní aktivity.

Cílem prvního projektu, který nesl název E-Qalin (CZ.1.04/3.1.03/45.00220), bylo zavedení evropského modelu měření a zvyšování kvality do českého prostředí poskytování sociálních služeb. „Za 18 měsíců trvání projektu jsme získali práva k zavedení metody E-Qalin® v České republice, vybrali jsme české lektory a proškolili je rakouskou společností E-Qalin GmbH. Certifikování čeští lektori metody E-Qalin® se následně s celým realizačním týmem podíleli na zpracování všech školicích materiálů pro vzdělávání procesních manažerů a přenos metody do České republiky. V rámci pilotního ověření v G-centru Tábor byly prověřeny jak znalosti a dovednosti lektorů, tak srozumitelnost všech školicích materiálů, vytvořen byl i komplexní harmonogram a obsah vzdělávání procesních manažerů. Následovalo certifikované vzdělávání 30 procesních ma-

nažerů z 15 vybraných pilotních domovů pro seniory ve dvou školicích místech v Táboře a v Brně, teoretická i praktická část vzdělávání byla završena reflexními dny. V rámci reflexních dnů měli procesní manažeré možnost si ověřit správnost kroků v rámci implementace metody E-Qalin® ve svých zařízeních,“ uvedl Jiří Horecký, prezident APSS ČR.

Metoda E-Qalin® byla v průběhu projektu představena odborné veřejnosti prostřednictvím několika aktivit – byl zpracován informační leták, sestaveny webové stránky projektu www.e-qalin.cz a vytvořen instruktážní film. Nejpodrobněji se však poskytovatelé sociálních služeb mohli s metodou E-Qalin® seznámit v rámci dvou konferencí pořádaných v průběhu projektu. „Závěrečná konference, která se konala v rámci 3. výročního kongresu APSS ČR v Táboře, přilákala mnoho poskytovatelů, kteří budou mít v budoucnosti zájem metodu

Reflexní den E-Qalin v Praze

Seminář projektu Vzdělávání managementu pobytových zařízení sociálních služeb

E-Qalin® ve svých zařízeních implementovat. V praktické části konferenčního dne měli zástupci poskytovatelů možnost vyzkoušet si práci s metodou E-Qalin® pod vedením lektorů i čerstvě vzdělaných procesních manažerů. Zástupci pilotních zařízení se sešli ještě jednou, a to na společném reflexním dni 25. 11. 2011 v Praze. Zde se již převážně společně hodnotilo, zástupci pilotních zařízení si vyměňovali zkušenosti z implementace modelu E-Qalin® do svých domovů pro seniory, hodnoceno bylo i samotné vzdělávání procesních manažerů,“ doplnil Jiří Horecký.

Druhý projekt, jehož název je shodný s hlavní aktivitou – Vzdělávání managementu pobytových zařízení sociálních služeb (CZ.1.04/3.1.03/45.00155), byl zaměřen na zvyšování kvality řízení pobytových zařízení sociálních služeb v souladu s evropskými standardy. APSS ČR převzala při realizaci projektu od Evropské asociace ředitelů domovů pro seniory vzdělávací program pro vedoucí pracovníky a adaptovala jej na české prostředí. „Tento program je unikátní svým rozsahem, úzkým zaměřením a nadnárodním přesahem. Zahrnuje samostatný

modul e-learningu, individuální konzultace s lektory a 9 tematických modulů obsahujících odborná témata z oblasti řízení a provozu pobytových zařízení dlouhodobé péče, finančního managementu, managementu kvality, marketingu a fundraisingu, oblasti lidských práv, sociální a zdravotní péče v sociálních službách, specifik stravování v pobytových zařízeních a měkkých dovedností, přiblížila realizaci projektu Alice Švehlová, výkonná ředitelka APSS ČR.

Realizace tohoto projektu s sebou nesla především velmi rozsáhlé zpracování vzdělávacích materiálů, vytvoření a naplnění e-learningové aplikace a dále pak samotnou organizaci a pilotní ověření devíti odborně zaměřených modulů čítajících 51 seminářů. Školení se konala ve třech centrech – v Táboře, Ostravě a Ústí nad Labem – a zúčastnily se jich stovky ředitelů a vedoucích pracovníků pobytových zařízení sociálních služeb. Následně APSS ČR podala k akreditační komisi APSS ČR žádosti o udělení akreditace nejen pro samotný vzdělávací program, ale i všech devět modulů. V současné době asociace připravuje žádost o akreditaci vzdělávacího programu i u Evropské asociace ředitelů domovů pro seniory.

Udržitelnost obou projektů zajistí APSS ČR mnohými navazujícími aktivitami. Například u projektu E-Qalin bude zajištěna pokračováním implementace modelu do dalších domovů pro seniory, pro rok 2012 i roky následující se počítá s certifikovaným vzděláváním dalších procesních manažerů. APSS ČR též chystá další projekt E-Qalin zaměřený tentokrát na domovy pro osoby se zdravotním postižením. Vzdělávání managementu pobytových zařízení sociálních služeb oproti tomu bude pokračovat formou realizace akreditovaných kurzů pro vedoucí pracovníky, a to ve všech devíti základních modulech za pomoci využívání e-learningu a moderních metod vzdělávání dospělých.

Bc. Andrea Tajanovská, DiS.
ředitelka Institutu vzdělávání APSS ČR
a manažerka projektu Vzdělávání
managementu pobytových zařízení
sociálních služeb

Mgr. Marcela Vítová
manažerka projektu E-Qalin

Konference

„Perspektivy bydlení“

Nakladatelství FCC Public pořádá v Brně na Výstavišti 25. dubna 2012 v sále P1 od 9 hodin odbornou konferenci zaměřenou na velmi perspektivní obor založený na integraci elektrotechniky, elektroniky, komunikačních a zabezpečovacích systémů do prostor pro bydlení v rámci tzv. inteligentních elektroinstalací v moderní soukromé a investiční výstavbě.

Moderní elektronické prostředky usnadňují a zkvalitňují život. To platí i pro řízení technického vybavení domů s využitím tzv. inteligentních elektroinstalací. Přínosem inteligentních domů ale nejsou jen úspory, vyšší komfort bydlení a jeho bezpečnost. Významná je i možnost použití asistivních technologií a jejich promyšlené začlenění do řízení a provozu domu. Lze tak zvyšovat kvalitu a bezpečnost bydlení seniorů a uživatelů se zdravotním postižením. Z prognóz demografického vývoje v Evropě vyplývá, že počet těchto občanů bude významně narůstat.

Spolu s tím, jak poroste význam asistivních technologií, se bude zvyšovat počet instalací a jejich technická úroveň. Asistivní technologie se budou postupně stávat obvyklým standardem bydlení s výhodami, které svým způsobem ocení občané všech věkových kategorií a ve všech úrovních tělesné kondice.

Hlavní témata konference:

- systémové řešení elektroinstalací v budovách pro bydlení,
- zabezpečovací systémy,
- elektronické komunikační systémy,
- asistivní technologie,
- využití datových sítí a internetu v péči o člověka,
- širokopásmové technologie v inteligentní domácnosti,
- příklady aplikací asistivních technologií.

Témata konference v sobě shrnují problematiku a technické předpoklady bydlení v podmínkách moderní doby a s využitím moderních technologií. Dávají přehled odborníkům z oblasti projektování, investorům, nájemcům i uživatelům budov, stavebním technikům, architektům, představitelům obecních samospráv, pracovníkům odpovědným za péči o zdravotně postižené občany a dalším zájemcům o technologie inteligentních budov, jejichž společným

zájmem je moderní životní styl a kvalita života osob nejen mladých a v plné kondici, ale i seniorů a osob zdravotně postižených. Jednotlivým prvkem je komfortní, energeticky úsporné bydlení bez technických zábran a ve snadno dosažitelné komunikaci s okolním světem.

Konference je pořádána ve spolupráci s Veletřhy Brno, a. s., a katedrou radioelektroniky FEL ČVUT, která provozuje Centrum asistivních technologií. Je součástí doprovodného programu Stavebních veletrhů, které se konají ve dnech 24. – 28. 4. 2012 na Výstavišti v Brně.

S ohledem na význam a zaměření veletrhu se tradičně očekává velký zájem a účast odborníků z oblasti technického vybavení domů i z oblasti investorů a provozovatelů těchto domů.

Více na webových stránkách konference: http://www.odbornecasopisy.cz/index.php?id_document=45452

Ondřej Vraný

FCC PUBLIC, s. r. o.

INZERCE

200 HODINOVÝ TRÉNINK SYSTEMICKÉ ŘÍZENÍ A SUPERVIZE

Trénink se zaměřuje na rozvoj systemických nástrojů pro individuální (a skupinovou) supervizi v kontextu individuálních potřeb účastníků a jejich organizací:

- supervize jako nástroj supervizora;
- supervize v kontextu řízení a manažerských dovedností;
- supervize, která je vlastně koučováním...

Výcvik je vhodný pro manažery, ředitele, konzultanty, lektory, psychoterapeuty, sociální pracovníky, pracovníky pomáhajících profesí, apod.

Trénink přináší

- dovednost volit vhodné strategie/styly řízení formou kontroly a/nebo spolupráce,
- řídit formou supervize – tzv. konstruktivními rozhovory,
- efektivní prevenci a management konfliktů, dovednost vytvářet žádoucí firemní kulturu,
- radikální posílení kompetencí a odpovědnosti pracovníků,
- efektivní řízení porad,
- vlastní psychohygienu formou účinné sebereflexe.

Zahájení: 19.–20. března 2012

Přihlášky a info na www.isz-mc.cz,
tel.: 776 606 761 (Pavla Toťová).

Komunitné centrá

Slovenská republika je vo všeobecnosti charakterizovaná ako štát s pomerne vysokým zastúpením rómskeho etnika. Je to zvlášť charakteristické pre východnú časť Slovenska.

Ak toto etnikum charakterizuje aj určitý druh kultúry, potom sa aj naňho vzťahujú slová pápeža Benedikta XVI. napísané v encyklike „Caritas in veritate“: „*Ku kultúram sa jednoducho prístupuje a sú ponímané, akoby boli v zásade ekvivalentné a zameniteľné medzi sebou. To podporuje prenikanie relativizmu, ktorý nenapomáha pravému kultúrnemu dialógu. V sociálnej rovine kultúrny relativizmus spôsobuje, že sa kultúrne skupiny približujú a žijú spolu alebo žijú spolu vedľa seba, ale oddelene, bez autentického dialógu, a teda bez skutočnej integrácie*“ koniec citátu.

Jednou z možností riešenia problematiky marginalizovaných rómskych komunít, ktorá sa na Slovensku ponúka a ktorá sa snaží v sebe zahŕňať komplexné riešenie, je zakladanie a prevádzka komunitných centier. Tých je v súčasnosti po celom Slovensku približne sto. Svoju činnosť vykonávajú v prospech celej spoločnosti.

Komunitné centrum, ako inštitucionálne zariadenie, poskytuje predovšetkým primárne programy reagujúce na aktuálne páličivé problémy a potreby miestnej komunity. V Slovenskej republike začali oficiálne vznikáť prvé komunitné centrá v roku 2003 v rámci projektu „Podpora založenia komunitných centier v Slovenskej republike“ ako nástroj riešenia integrácie miestnych rómskych komunít. Finančnú podporu mali z fondov Európskej únie prostredníctvom programu Phare. Cieľom tohto projektu bolo založenie 10 komunitných centier vo vybraných lokalitách, ktoré mali slúžiť ako pomoc pri integrácii prevažne segregovaných či separovaných miestnych rómskych komunít. Jeho trvanie bolo niekoľko mesiacov. Od tohto času výraznejšia, komplexnejšia a dlhodobejšia podpora zo strany štátu nebola existujúcim alebo novovznikajúcim komunitným centrom ponúkaná.

V súčasnosti prevádzku komunitných centier zabezpečujú organizácie tretie-

ho, neziskového sektora, kde sa realizujú aj cirkevné organizácie. V menšej miere komunitné centrá prevádzkujú aj niektoré miestne samosprávy, ktoré skutočne majú reálny záujem na posune v riešení integrácie minoritného obyvateľstva. V mnohých prípadoch to tak nie je.

Cieľom a poslaním komunitných centier, ktoré na Slovensku vykonávajú svoju záslužnú činnosť, je poskytnutie komplexnej služby jednotlivci, rodine ako aj celej miestnej komunite, ktorá z rôznych dôvodov nemá možnosti na svoju vlastnú pomoc, sociálnu mobilitu, získavanie sociálnych zručností či vlastnú seberealizáciu. Okrem hlavného cieľa a poslania má každé komunitné centrum podľa aktuálnej potreby a miestnych problémov obyvateľov aj ďalšie špecifické ciele. Ide napríklad o podporu zmysluplného trávenia voľného času, prezentovanie svojej kultúry, zvykov, tradícií, pomoc pri uplatňovaní sa na trhu práce, prevenciu nežiadúcich patologických javov v týchto komunitách, podporu počas vzdelávania; pričom všetky služby a podpora komunitných centier občanovi by mali viesť k jeho integrácii a svojbýtosti.

Primárnou cieľovou skupinou komunitných centier sú prevažne sociálne vylúčené skupiny obyvateľstva, jednotlivci ako aj celé rodiny. Majú sťažený prístup k získaniu inštitucionálnej pomoci, či zamestnaniu sa. Sekundárnou cieľovou skupinou sú všetci ďalší obyvatelia danej obce a mesta, kde komunitné centrum pôsobí. Okrem týchto dvoch cieľových skupín sú v komunitnom centre ďalšie špecifické cieľové skupiny vymedzené podľa veku, ku ktorým sú smerované aktivity centra:

1. deti predškolského veku (3-6 rokov);
2. deti počas plnenia povinnej školskej dochádzky (7-16 rokov);
3. mládež a mladí dospelí (16-21 rokov);
4. dospelí a rodiny;
5. seniory.

Programy a ponuka mobilizačných aktivít je v každom komunitnom centre realizovaná na základe potrieb, ale hlavne záujmu zo strany samotných obyvateľov komunity. Komunitné centrá poskytujú pre miestnych obyvateľov služby sociálneho poradenstva, terénnej zdravotnej asistencie, nízkoprahové programy pre deti a mládež, výchovu a vzdelávanie, podporu zamestnanosti, komunitnú

prácu a rehabilitáciu, odborné a špeciálne poradenstvo i strediská osobnej hygieny.

Na poskytovanie týchto služieb je potrebné adekvátne materiálo-technické vybavenie. Od toho výrazne závisí v akej forme a kvalite sa dané služby ponúkajú. Priestorové, materiálne i personálne možnosti komunitného centra by mali zohľadňovať počet miestnej komunity, množstvo i hĺbku problémov, s ktorými zápasi. Je však pochopiteľné, že pri mnohopočetných komunitách a prevádzkovaní komunitných centier tretím sektorom nie je možné vybudovať komplex, ktorý by poskytoval komplexný záber činnosti. Preto je potrebné budovanie spolupráce s ďalšími inštitúciami v danej obci, alebo meste, resp. v mieste pôsobenia takéhoto zariadenia. Je nevyhnutné, aby sa aktivizačné činnosti pre deti a mládež napr. v oblasti športu či kultúry uskutočňovali za spolupráce a s využitím priestorov a možností škôl, kultúrnych stredísk či osvetových centier. Je veľmi vítané, ak samotné komunitné centrum je v blízkosti komunity, pre ktorú má svoju činnosť vykonávať, teda v blízkosti obydli marginalizovaných rómskych komunít.

Každá prevádzka takéhoto zariadenia si vyžaduje aj dostatok finančných prostriedkov, ktoré napomáhajú ku kvalite poskytovaných služieb. V súčasnosti sú možnosti financovania veľmi slabé. Komunitné centrá zápasia s nedostatkom a nemožnosťou zabezpečenia chodu zariadenia. Ak sa nenájde vhodný spôsob financovania a podpory komunitných centier zo strany štátu, budú prevádzkovatelia jednotlivých centier nútení k ukončeniu existencie svojich zariadení, pozastaví sa činnosť podporujúca aktivizáciu jednotlivcov marginalizovaných komunít, čo je predpokladom pre zhoršenie už aj tak negatívnych vzťahov minority a majority na celom území Slovenska.

Arcidiecézna charita Košice ako cirkevná organizácia prevádzkuje už niekoľko rokov 2 komunitné centrá na východe Slovenska – v Lipanoch a v Stropkove. Obe majú pre miestnu samosprávu a samotné mesto svoju opodstatnenosť.

Rómske komunitné centrum v Stropkove vzniklo v roku 2001 ako výsledok dobrovoľníckej práce na podnet miestnej rehoľnej sestry. Táto setra spolu

na Slovensku

s dobrovoľníkmi vnímala potreby marginalizovanej rómskej komunity, ich záujem o pomoc pri vlastnom riešení svojej nepriaznivej sociálnej i duchovnej situácie. Komunitné centrum počas celej svojej existencie zápasilo a zápasí s problémami finančného charakteru, ktoré sťažujú jeho plynulú a bezproblémovú prevádzku. Prechádzalo rôznymi zmenami, najmä v oblasti priestorového umiestnenia. Dnes má sídlo v blízkosti lokalít jeho cieľovej skupiny, čo má pozitívny dopad na aktívne využívanie ponuky jeho služieb.

Komunitné centrum intenzívne spolupracuje s viacerými inštitúciami v meste: so samosprávnym úradom, úradom práce a sociálnych vecí a rodiny, vedením mesta i jeho jednotlivými odborními, školami a školskými zariadeniami, centrom voľného času, občianskymi združeniami rôzneho zamerania, farským úradom i miestnymi firmami.

Postupne sa formovala aj organizačná štruktúra zariadenia. Centrum dbá na kvalitný personál, pretože rozhodovanie a vedenie činnosti v mnohých oblastiach pomoci cieľovej skupine je náročné a zároveň si táto práca vyžaduje od zamestnanca empatický prístup. Okrem stabilného odborného personálu sa využíva činnosť dobrovoľníkov, ktorých pôsobenie má pre centrum obrovský prínos. Dobrovoľnícku skupinu vždy tvoria aj samotní obyvatelia miestnej komunity, čím sa sami podieľajú na vlastnom a komunitnom aktivizovaní.

Činnosť komunitného centra je rozdelená do niekoľkých oblastí pôsobenia. Špecializované sociálne poradenstvo je poskytované kvalifikovaným sociálnym pracovníkom predovšetkým dospelým populáciou obyvateľstva v otázkach hospodárenia, pracovného poradenstva, riešenia krízových životných situácií. Činnosť sociálneho pracovníka sa zameriava aj na prevenciu pred sociálno-patologickými javmi predovšetkým u detí a mládeže. Pre deti a mládež sú realizované pravidelné voľnočasové krúžky s rôznym zameraním – šport, kultúra, umenie, vzdelávanie. Prostredníctvom ich pôsobenia sa dokážu deti aktívne prezentovať svojimi úspechmi na verejnosti. Okrem nich sú pripravované jednorazové aktivity reflektujúce dianie kalendárneho i cirkevného roka. Deťom predškolského veku je vyhradená doobedňajšia časť dňa práce ko-

munitného centra. Spoločne sa stretávajú v klubovej miestnosti, ktorá vybavením a pomôckami pripomína predškolské zariadenie, kde pod vedením pracovníkov získavajú poznatky a schopnosti potrebné k príprave na školské prostredie. Následne sa deťom školského veku venujú dobrovoľníci, ktorí im pomáhajú so školským dovozom. Mládež je vťahovaná do prípravy mnohých projektov, ktoré realizujú so zamestnancami a dobrovoľníkmi zariadenia. Komunitné centrum je nútené z finančných dôvodov reagovať na výzvy rôznych donorov, mládež však prostredníctvom nich získava širokospektrálny obraz o dianí v spoločnosti, učí sa v praxi ako ovplyvňovať a viesť svoj vlastný život.

Pre dospelú nezamestnanú populáciu sú v spolupráci s inými združeniami realizované rôzne prednášky, semináre a kurzy, ktoré im okrem vedomostí ponúkajú možnosť aktívneho trávenia voľného času.

V spolupráci s potravinovou bankou je klientom centrum nápomocné v poskytovaní potravín a šatstva, ktoré im pomáhajú prekonávať nepriaznivú životnú situáciu.

Činnosť pracovníkov komunitných centier je veľmi náročná na čas a trpezlivosť, pretože badateľné výsledky na strane minority i pozitívne hodnotenie činnosti pracovníka centra zo strany laickej verejnosti je minimálne, veľmi rýchlo a ľahko dochádza k frustrácii i syndrómu vyhorenia. Z letného pohľadu majority na našu prácu sme svojou činnosťou dosiahli málo, marginalizovaná skupina obyvateľstva je vnímaná vo všetkých svojich negatívach aj naďalej. Avšak pri hodnotení konkrétneho klienta – človeka z cieľovej skupiny je možné badať, nakoľko sme dopomohli k zmene, prinútili zamyslieť sa, zaktivizovali, pomohli nájsť nový smer v živote, vyriešiť zdanlivo nevyriešiteľný problém, nasmerovali k integrácii do spoločnosti. Toto všetko sa dá docieľiť iba vstúpením do autentického dialógu, ktorý rešpektuje a povzbudzuje vnútorné vedomie špecifickej identity. Výsledok tohto snaženia o dialóg je ťažko merateľný. Každý takýto konkrétny človek je potom povzbudením, výzvou i výsledkom.

Ing. Cyril Korpesio
riaditeľ Arcidiecéznej charity Košice

Asociácia

poskytovateľov sociálnych služieb

» Primárnou
cieľovou
skupinou
komunitných centier sú
prevažne sociálne
vylúčené skupiny
obyvateľstva

Použitá literatúra:

- Asociácia komunitných centier: Atlas komunitných centier. Tlačiareň Kubík 2007.
- Encyklika: Caritas in veritate, pápež Benedikt XVI.
- HUBAČ, D.: Rómske komunitné centrum v Stropkove. Stropkov: interný zdroj zariadenia 2008.
- LEHOCZKÁ, L. – HABURAJOVÁ – ILAVSKÁ, L.: Komunitné sociálne služby v kontexte kultúrnej identity obyvateľov rómskych osád. Nitra: Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 2006.
- HAŽÍROVÁ, J.: Podpora založenia komunitných centier Phare. In: <http://phare.osf.sk/dokumenty.html>.
- Asociácia komunitných centier: Čo robíme a poskytujeme. In: <http://www.akc.sk> (8.11.2008).
- Projekt podpora komunitných centier oficiálne ukončený. In: <http://www.rnl.sk/modules.php?name=News&file=article&sid=1902>
- Návrhy štandardov komunitných centier.

Metoda validace – podpora prá

PhDr. Lucie Procházková, Ph.D.

pracuje jako odborná asistentka na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity, kde přednáší a zabývá se výzkumnou činností. Na Katedře speciální pedagogiky učí (kromě jiného) specializaci „Speciální andragogika osob se zdravotním postižením“, kde se zaměřuje na dospělé jedince se zdravotním postižením, stárnoucí a starší jedince, jejich péči a podporu, ale také na pracovníky, kteří budou v budoucnu pracovat anebo již nyní pracují s dospělými lidmi. Metoda validace je rovněž jedním z jejich témat.

» Jde spíše o to, aby se změnil přístup pečujících osob, aby se dokázaly vcítit do osobní reality dezorientované osoby a přizpůsobily tomu své chování a jednání.

Život se staršími lidmi a každodenní péče o ně může někdy přinášet velmi náročné situace. Zejména pokud se jedná o osoby s určitou mírou dezorientace. Pro zvládnutí těchto situací byla vytvořena metoda validace. Je určena pečujícím osobám a ukazuje, jak vhodným způsobem komunikovat s dezorientovanými lidmi nebo lidmi s demencí a podporovat je.

Od poloviny 20. století dochází k celosvětovému demografickému stárnutí společnosti. Zvyšuje se průměrný věk i věk, kterého se muži a ženy dožívají. Podle dlouhodobých prognóz bude tento vývoj nadále pokračovat, narůst bude zejména podíl starších osob. Odborníci očekávají nárůst podílu obyvatel v postproduktivním věku.

Se zvyšujícím se věkem populace narůstá i výskyt **demence**. Podle České Alzheimerovské společnosti se u věkové skupiny 65–69 let vyskytuje demence u cca 1 % osob, u osob nad 85 let dosahoval v roce 2009 tento podíl v celé Evropě 20 % (u mužů) a 28 % (u žen).

Nejčastější příčinou demence je Alzheimerova nemoc. Ta způsobuje pokles kognitivních funkcí, mezi něž patří paměť, myšlení, schopnost úsudku. Mezi základní příznaky patří zhoršování paměti a **dezorientace**. Člověk je dezorientovaný v prostoru i čase. Demence označuje syndrom, který má celou řadu symptomů. Demence je zpravidla charakterizována jako organicky podmíněná, chronická a postupující ztráta kognitivních funkcí. Příčin dezorientace je však více, proto se u metody validace nehovoří jen o lidech s demencí, nýbrž spíše o lidech dezorientovaných.

» Metoda validace

Metodu validace vytvořila Naomi Feil, americká gerontoložka a sociální pracovnice. Reagovala tak na skutečnost, kdy při své práci se staršími a velmi starými lidmi nefungovaly metody, které byly do té doby běžné. Proto zkoušela jiné postupy a techniky, ze kterých vytvořila metodu validace.

Cílem validace není zlepšovat zdravotní stav velmi starých dezorientovaných lidí. Jde spíše o to, aby se změnil přístup pečujících osob, aby se dokázaly vcítit do osobní reality dezorientované osoby a přizpůsobily tomu své chování a jednání.

» Cílová skupina

Osoby, pro které je určena metoda validace, označuje N. Feil jako dezorientované velmi staré (v angl. originále „old-old“)

osoby. Úmyslně pracuje s termínem „dezorientovaní“. U osob, pro které je určena tato metoda, dochází k jinému vnímání reality. Každý člověk vidí svět a vnímá realitu jiným způsobem, přesto však existují určité všeobecně akceptované normy, podle kterých se často orientujeme. U teorie validace je dezorientace chápána jako neschopnost člověka zpracovat narůstající tělesné, sociální a psychologické ztráty, které jsou podmíněné věkem. Tato neschopnost vede k izolaci, člověk se stahuje do sebe a do minulosti. Minulost se stává důležitější než přítomnost.

V životě těchto lidí minulost ožívá, lidé na ni často vzpomínají. Chtějí znovu zažít situace, kdy byli mladí, všechno zvládali a byli užiteční, kdy měl život smysl. Někdy se mohou vracet vzpomínky na nepříjemné zážitky, které tito lidé chtějí nebo potřebují zpracovat a vyřešit. Je pro ně však těžké na tyto věci vzpomínat a otevřeně o nich hovořit. I proto je třeba zvolit správný přístup, při kterém budeme člověku k dispozici, vyslechneme, podpoříme, ale nebudeme vyvíjet nátlak. Rovněž je velmi důležité nehodnotit kriticky jednání či rozhodnutí, která dotyčná osoba učinila. Jistě měla své důvody, proč tak jednala. Naším úkolem je zážitky sdílet.

» Základní principy

Validace vychází z několika **základních principů**.

1 **Nedostatečně orientovaní a dezorientovaní staří lidé jsou jedineční a cenní.**

Ke každému člověku je třeba přistupovat jako k osobnosti, respektovat jej. To se odráží například v oslovení, kdy neoslovujeme „dědo“, nýbrž „pane“ a příjemným případně titulem, pokud si to dotyčný člověk přeje. Tím projevujeme člověku úctu.

2 **Nedostatečně orientovaní a dezorientovaní staří lidé by měli být akceptováni takoví, jací jsou: nepokoušíme se je měnit.**

Člověka bychom měli akceptovat takového, jaký je, neměli bychom jej ani jeho

ce s dezorientovanými lidmi

chování soudit. Nesnažíme se změnit chování člověka, nýbrž se snažíme plnit individuální potřeby, které mohou být určitým jednáním vyjadřovány. Starší lidé v institucionálním zařízení si například někdy stěžují, že nedostávají jíst. Vyžadují jídlo, přestože chvíli předtím jedli. Jejich hlad však zpravidla není po jídle. N. Feil to označuje jako „psychologický hlad“, při kterém lidé hladově po pozornosti, chybí jim rodina, cítí se sami. Validační přístup pak neznamená vysvětlit jim, že již jedli, nýbrž zjišťovat, co by je „zasytilo“, uspokojilo.

3 Empatické naslouchání vzbuzuje důvěru, zmírňuje strach a navrácí důstojnost.

Starší lidé se mohou stydět za věci, které již nezvládají (např. udržovat pořádek v pokoji) nebo za věci, které se naopak objevují nově a souvisí s věkem či zdravotním stavem (např. inkontinence). V těchto situacích vymyslí vysvětlení a obviňují jiné (že jim schovávají věci a oni potom nemohou udržovat pořádek, že je někdo polil apod.). My se snažíme sdílet pocity, chápat jejich důležitost, protože ty staršího člověka tíží, ale není schopný o nich otevřeně mluvit. Nesoustředíme se na fakta a pravdivost sdělených informací, nýbrž empaticky sdílíme (a na situaci následně reagujeme).

4 Jsou-li bolestivé pocity vyjádřeny, akceptovány a validovány důvěřivým posluchačem, pak slábnou. Bolestivé pocity, které jsou ignorovány nebo potlačovány, získávají na síle.

Snažíme se být otevření pocitům, které chtějí starší lidé vyjádřit. Často jsou to vzpomínky na dobu, kdy ještě byli výkonní, užiteční, mluví o tom, jak musí uvařit dětem nebo vyžehlit košile manželovi. Naším úkolem opět není vysvětlit jim, že to již není potřeba, nýbrž přistoupit na vzpomínání. V širším kontextu se může jednat i o pocity pečujících osob. I ti se často potýkají s pocity bezmocnosti, smutku, zlosti a potřebují je sdílet. Pokud by je potlačovali, tyto pocity by pouze narůstaly a prohlubovaly se.

5 Chování velmi starých a/nebo dezorientovaných lidí má nějaký důvod.

Někdy se nám může zdát chování starších lidí nepochopitelné. Chování je odrazem tělesných, sociálních a psychologických změn a životních zkušeností. Naším úkolem je pomoci vyjádřit pocity, překonávat nevyřešené problémy (které mohou být z dávné minulosti).

6 Důvody k chování nedostatečně orientovaných nebo dezorientovaných velmi starých lidí vychází ze základních lidských potřeb.

Lidé ve vyšším věku mají tendenci stahovat se z přítomnosti a vracet se do minulosti, kdy všechno dělali sami, kdy byli užiteční, neměli žádné zásadní zdravotní problémy. My akceptujeme osobní realitu člověka, návrat do minulosti, neboť přítomnost je někdy velmi těžko zvladatelná a přijatelná.

7 Dříve osvojené způsoby chování se vrací, když selhávají verbální schopnosti a krátkodobá paměť.

Lidé, kteří již nejsou schopni se dostatečně verbálně vyjadřovat, nahrazují řeč pohyby. Pohyby rtů, jazyka, gesta nahrazují slova. Zrcadlením pohybů a zvuků se dostáváme na stejnou úroveň, což vzbuzuje větší jistotu a sounáležitost.

8 Osobní symboly, které používají nedostatečně orientovaní nebo dezorientovaní starší lidé, reprezentují osoby, předměty nebo koncepty z jejich minulosti a jsou naplněné emocemi.

Lidé v současnosti mohou nahrazovat osoby z minulosti, vedoucí domova nahrazuje otce, pečovatelka sousedku. Také předměty mají význam: snubní prsten představuje lásku, vztah, kabelka identitu.

9 Nedostatečně orientovaní a dezorientovaní starší lidé žijí na různých úrovních vědomí, často ve stejné době.

Starší dezorientovaní lidé mohou v jednu chvíli hledat své rodiče či tvrdit, že je viděli, a když se jich zeptáme, kde je viděli, odpoví, že nikde, že jsou již v nebi. Staré lidi neobelháváme, oni v podvědomí často znají pravdu, jen ji nechťejí přijmout.

10 Když slábnou smysly, dochází u nedostatečně orientovaných a dezorientovaných starších lidí k autostimulaci. Používají svá „vnitřní slova“, vidí svým vnitřním okem a slyší zvuky z minulosti.

Starší lidé mohou mít velmi živé vzpomínky, slyší plakat své dítě, vidí svého manžela. Opět se jedná o jejich osobní realitu, neměli dostatek času na smutek a vyrovnání se se ztrátou, jejich mozek je stimulován a vyvolává živé vzpomínky.

11 Události, emoce, barvy, zvuky, pachy, chuťové pocity a obrazy odehrávající se tady a teď vzbuzují emoce, které vyvolávají podobné emoce z minulosti.

Věci ze současnosti mohou vyvolat vzpomínky z minulosti. Někteří velmi

starší lidé ještě zažili válku či koncentrační tábory, hlasité zvuky jako je bouchnutí dveří nebo rachot vozíku s jídlem mohou vyvolat negativní vzpomínky. Vůně určitých jídel může připomenout dobu, kdy lidé neměli dostatek jídla a jedli jen jednoduché a stále stejné věci (např. polévky). Anebo mají lidé tendenci shromažďovat jídlo, protože zažili hlad a mají obavy, že by tato situace mohla přijít znovu.

➤ Závěrem

Metoda validace umožňuje přístup k dezorientovaným starším lidem. Je vhodná jak pro rodinné příslušníky, tak pro pracovníky v terénních službách či rezidenční péči. Podle této metody člověk vhodným způsobem reaguje na určité chování a reakce starších lidí, které mohou být z našeho pohledu zvláštní, neadekvátní či dokonce nevhodné. Často se pak snažíme vysvětlit dezorientovanému člověku, že se mají věci jinak, při obviňování máme tendenci se obhajovat, což starší lidi ještě více rozladí, protože dáváme najevo, že nemají pravdu. Díky validačnímu přístupu je možné dosáhnout uvolnění atmosféry a navázat kontakt, učíme se správně zacházet s vlastními pocity a reakcemi.

Metoda validace není žádnou léčebnou metodou či terapií. Snaží se poukázat na to, že každé chování, i to pro nás v dané chvíli nepochopitelné, má svůj důvod a že když budeme reagovat jiným způsobem, než jsme běžně zvyklí, tak můžeme předcházet vypjatým situacím, podráždění na straně staršího člověka i dotčenosti na straně naší. Naomi Feil zdůrazňuje: „Metoda validace podporuje velmi starého člověka, aby dosáhl svých cílů, ne těch našich.“

PhDr. Lucie Procházková, Ph.D.

Tento text byl zpracován za podpory projektu FRVŠ č. 2460/2011 s názvem „Inovace předmětu Speciální andragogika osob se zdravotním postižením“.

Literatura

- Výskyt demence [online], Česká Alzheimerovská společnost. Dostupné na <http://www.alzheimer.cz/alzheimerova-choroba/vyskyt-demence/> [22. 11. 2011].
- FEIL, N. Validation. 5. vydání. München: Reinhardt-Verlag 2007. ISBN 3-497-01914-3.
- FEIL, N., de KLERK-RUBIN, V. Validation. Ein Weg zum Verständnis verwirrter alter Menschen. 9. přepracované a rozšířené vydání. München: Ernst Reinhardt Verlag 2010. ISBN 3-497-02156-7.
- de KLERK-RUBIN, V. Mit demenzem Menschen richtig umgehen. Validation für Angehörige. München: Reinhardt Verlag, 2009. ISBN 978-3-497-02080-5.

Syndrom fragilního chromozomu

I. část

Syndrom fragilního X chromozomu (FRAX) je neurogenetické dědičné onemocnění způsobené mutací FMR1 (Fragile X Mental Retardation 1) genu uloženém na X chromozomu.

Jedná se o onemocnění, které je nejčastější příčinou mentální retardace u mužů, v celé populaci je pak na druhém místě, hned za poruchou Downovou. Incidence je udávána přibližně 1 na 1500–3000 mužů a 1 na 4000–6000 žen, publikované údaje se značně různí. To znamená, že v České republice by v současnosti mělo být diagnostikováno zhruba 3000 pacientů a 2000 pacientek s touto chorobou. Počet je však menší vzhledem k velké variabilitě klinického obrazu. I když zatím nemáme žádnou kauzální možnost toto onemocnění zcela vyléčit, je včasná diagnostika důležitá jednak z hlediska genetické prevence v rodině, ale také z hlediska pacienta samotného – symptomatická péče jak medicínská, tak fyzioterapeutická, psychologická a v neposlední řadě i sociální může výrazně zkvalitnit život pacientů.

Historie

Historie objevu této choroby začíná v roce 1943, kdy J. Purdon Martin a Julia Bellová popsali 11 pacientů s mentální retardací z jedné rodiny, ve které byl přenos onemocnění vázán na X chromozom. První cytogenetické studie, které umožňovaly diagnostikovat abnormní konstrikci dlouhého raménka X chromozomu u některých mentálně opožděných pacientů, provedl v roce 1969 Herbert Lubs, v roce 1970 bylo toto místo označeno jako „fragilní“ a původní „Martin-Bell syndrom“ byl přejmenován. Koncem 70. let minulého století se začíná cytogenetická diagnostika syndromu fragilního X chromozomu používat rutinně, avšak příčina pozorované konstrikce uniká až do roku 1991, kdy je identifikována vlastní příčina onemocnění na molekulárně-genetické úrovni. Jedná se o dynamickou mutaci, expanzi tripletové repetice

CGG (cytosin-guanin-guanin), lokalizované ve specifické části FMR1 genu. Zjednodušeně se dá říci, že normální počet CGG opakování je 60, tehdy gen funguje normálně. Počet 60–200 CGG značí u pacienta stav tzv. premutace, příznaky plně vyvinutého onemocnění se manifestují při zmnožení nad 200 repetit.

Genetika FRAX

Genetika FRAX je značně složitá a dosud ne zcela probádaná. I když základ, nastíněný v předchozím odstavci, je znám již deset let a rutinně se využívá k diagnostice, jsou mechanismy a dopady této mutace stále intenzivně zkoumány, zejména z hlediska možnosti terapeutického ovlivnění. K pochopení úskalí diagnostiky (intra- i interfamiliárně) při značně variabilním klinickém obrazu je nutné nastínit alespoň základy genetického přenosu.

Jedná se o komplikovanou situaci X vázaného, dominantně dědičného onemocnění s neúplnou penetrancí a expresivitou, kdy mutace spočívá ve zmnožení počtu CGG repeatů (tzv. repeatová choroba). Důsledkem je, že onemocnění postihuje častěji muže, ale může se projevit i u žen. Naproti tomu i jedinci s prokázanou mutací mohou být bez příznaků nebo jen s minimálními obtížemi. Muž nemůže nikdy předat onemocnění svým synům, ale všechny matky dětí s FRAX jsou přenašečky, které mohly mutaci genu získat od otce či matky. Mutace nikdy nevzniká de novo, počet repeatů v FMR1 genu se po generaci postupně zvyšuje.

Klinické příznaky

Klinické příznaky onemocnění jsou velmi variabilní. V typických případech, kdy má chlapec mentální opoždění, dlouhý a úzký obličej, velké uši, prominující čelist a čelo, kloubní hyperexkursibilitu (větší rozsah hybnosti kloubů) a po pubertě makroorchidismus (zvětšená varlata), je indikace ke genetickému vyšetření, které jediné může diagnózu potvrdit, poměrně jednoduchá. Někdy však dominují poruchy emočního ladění, koncentrace a pozornosti (tzv. ADHD – Attention Deficit Hyperactivity Disorders), nebo autistické projevy, které mohou podezření na FRAX maskovat. Zároveň je nutné

zdůraznit, že i když se jedná o onemocnění vázané na X chromozom, mohou být v různém stupni postiženy i dívky.

Dle dosavadních pozorování je již známo, že 2–4% autistických pacientů má základní diagnózu FRAX. Nejedná se o dvě onemocnění – autistické projevy se vyskytují buď samostatně (tedy dostupnými prostředky nenalezneme zatím žádnou biochemickou či genetickou příčinu), nebo jsou součástí dalších onemocnění jako zde. Existují však i teorie, že autismus samostatná jednotka je a „komplikuje“ u části pacientů průběh onemocnění.

Dítě se obvykle rodí zdravé a v prvních týdnech či měsících nepozorují rodiče ani lékaři žádné obtíže. Avšak již během prvního roku života se manifestuje opoždění jak hybného, tak psychického vývoje. Dítě začíná později chodit i mluvit, další vývoj také probíhá pomaleji než u vrstevníků. U většiny malých chlapců je popisován tzv. overgrowth (nadměrný růst), syndrom s makrocefalií, velkou fontanelou a tělesnými rozměry přesahujícími 97. percentil. Svalový tonus bývá snížen (hypotonie), avšak tento příznak je značně nespecifický a může mít řadu jiných příčin. Už během prvního roku může být pozorována nesoustředěnost, hypersenzitivita, hyperaktivita apod. U předškolních dětí je nejnápadnější těžká porucha vývoje řeči.

S diagnostickým problémem se lékař potýká ve chvíli, kdy má dítě z nejrůznějších příčin, které se základní diagnostikou nesouvisí, komplikace během těhotenství či porodu. Opoždění vývoje je pak posuzováno jako důsledek těchto komplikací a většinou je stanovena diagnóza dětské mozkové obrny. Ta poté zůstává jako jediná příčina všech obtíží a v pozdějším věku již nedochází k přehodnocení na komorbidity, tedy souběh příznaků jak z geneticky vázaného onemocnění, tak ze sekundárně získaných následků. Z hlediska péče o dítě, rehabilitace atd. se nejedná o zásadní problém, protože terapie je v obou případech symptomatická, vycházející z potřeb dítěte, avšak v rodině není možná genetická prevence.

V průběhu života pacientů s FRAX se příznaky mění – ubývá hyperaktivity a autistických projevů, zvýrazňují se dysmorfické rysy – v prepubertálním období jsou patrné jen u zhruba poloviny pacientů. Většinou zůstává větší tělesná výška a hmotnost, disproporce končetin ve vztahu k trupu, znaky svědčící pro dysplázii pojivové tkáně, někdy i oční vady a dle posledních prací také anatomické změny v centrálním nervovém systému. Částečná klinická manifestace je přítomna u 33 až 45 % žen přenašeček.

► Syndrom fragilního X chromozomu s tremorem/ataxií (FXTAS)

Je progresivním, zatím pouze v dospělosti popsaným onemocněním v důsledku mutace ve FMR1-genu. Mezi charakteristické příznaky onemocnění podle recentních studií patří, kromě tremoru a ataktické chůze, demence,

parkinsonismus, neuropatie, autonomní dysfunkce a další, méně specifické příznaky. Tyto symptomy jsou však charakteristické také pro skupinu chorob známých pod názvem hereditární spinocerebelární ataxie a odlišení je možné jen na úrovni molekulárně-genetického testování. Důležitým diferenciálně diagnostickým vodítkem mohou být bilaterální hyperintenzity v oblasti středních mozkových pedunkulů v T2 vážených obrazech na MRI. Zatímco prevalence mutace v populacích je známa (cca 1 na 260 žen a 1 na 800 mužů), prevalence FXTAS zatím exaktně určena není, v dosud publikovaných souborech pacientů se poměrně výrazně liší. Diagnóza FXTAS je z hlediska genetické prevence velice důležitá, protože může upozornit na rozvoj mutace v rodině a při znalosti situace doporučit prenatální diagnostiku, která rutinně prováděna samozřejmě není. (Podrobněji se problematikou FXTAS bude

zabývat v příštím vydání časopisu Jaroslava Beránková. Pozn. redakce)

► Závěr

O FRAX se během studií učí každý lékař a zná jeho podstatu. Avšak vzhledem k výše nastíněné variabilitě projevů onemocnění a několika stovkám podobně se projevujících dědičných chorob není jednoduché „hledat jehlu v kupce sena“. Zvýšení povědomí o projevech FRAX jak mezi laiky, tak mezi specialisty, kteří pracují s mentálně a hybně handicapovanými pacienty, může napomoci lékařům zvolit správný směr diagnostiky a umožnit rodinám, ve kterých mezigeneračně dochází k expanzi CGG repeatů ve FMR1 genu, adekvátní genetickou prevenci.

MUDr. Alena Zumrová, Ph.D.

Klinika dětské neurologie 2. LF UK

a FN Motol, Praha

Centrum hereditárních ataxií FN Motol, Praha

Email: alena.zumrova@lfmotol.cuni.cz

Použitá literatura a užitečné odkazy:

A. Zumrová, Z. Mušová, M. Havlovicová, J. Schwabová, R. Jech, E. Hlavová. Syndrom fragilního chromozomu X s tremorem/ataxií (FXTAS): pilotní studie na souboru pacientů s ataxií nejasné etiologie. *Cesk Slov Neurol N* 2007; 70/103(5): 558–561. ■ M. Havlovicová, Z. Mušová. Syndrom fragilního X chromozomu. *Medicabaze.cz – lékařské repertorium online*. <http://www.medicabaze.cz/>. ■ A. Zumrová. Syndrom mutace fragilního X chromozomu s tremorem/ataxií (FXTAS). *Medicabaze.cz – lékařské repertorium online*. <http://www.medicabaze.cz/>. ■ http://en.wikipedia.org/wiki/Fragile_X_syndrome ■ <http://www.fraxa.org/> (The Fragile X Research Foundation) ■ <http://www.fragilex.org/html/home.shtml> (The United Kingdom National Fragile X charity – Support, Awareness, Education, Research and Advocacy since 1984) ■ <http://www.gate2biotech.cz/novinky-v-genetice-syndromu-fragilniho-x-chromozomu/> ■ <http://www.osel.cz/index.php?clanek=2747> ■ [http://www.osel.cz/index.php?clanek=2747](http://genetika.wz.cz/forum/read.php?f=2&i=861&t=861) ■ [http://www.osel.cz/index.php?clanek=2747](http://genetika.wz.cz/forum/read.php?f=2&i=861&t=861) ■ http://www.fragilnix.cz/o_nas.html (stránky Občanského sdružení Fragilní X)

INZERCE

číslo 4/2011 Dobrovolnictví a sociální práce

publicistika

- komentář Pavla Friče: *Současné trendy dobrovolnictví a sociální práce*
- téma: Evropský rok dobrovolnictví 2011
- komentář Jiřího Tošnera: *Co přinesl Evropský rok dobrovolných činností na podporu aktivního občanství*
- rozhovor o výzkumu dobrovolnictví na Slovensku: *Fenomén (ne)formálního dobrovolnictva na Slovensku*
- medailón Marie Riegrové Palacké
- recenze knihy *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*

akademické statě

Ivo Jirásek, Miroslava Jirásková:

Dobrovolník a dobrodinec: paralely sociálního pracovníka a poutníka

Josef Slowík:

Dobrovolnictví jako nepostradatelný nástroj podpory sociální inkluze

Alžběta Brozmanová Gregorová:

Dobrovolnictví na Slovensku - reflexie nových trendů a výzvy pro sociální práci

Helena Zášková, Adéla Mojžíšová:

Psychologické aspekty dobrovolnictví v kontextu sociální práce

Jana Kitlíšská, Michaela Jurtíková:

Rámec interoperability mladých dobrovolníků

Soňa Vávrová, Renata Polepilová:

Dobrovolnictví v hospicích

Předplatné 2012

Přijímáme objednávky předplatného na rok 2012!

Témata následujícího ročníku časopisu *Sociální práce/Sociální práce* jsou:

- 1/2012 - Vytváření sítí služeb
- 2/2012 - Sociální práce s pachatelé trestných činů
- 3/2012 - Současná politika státu a sociální práce
- 4/2012 - Sociální práce a mezigenerační solidarita

Základní cena ročního předplatného je **954 Kč**, studenti prezenční formy studia zaplatí za roční předplatné **462 Kč**. Základní cena jednoho výtisku je **265 Kč**, cena pro studenty prezenční formy studia je **165 Kč**.

Objednávejte online na www.socialniprace.cz/objednavka.php

✉ olga.cidlova@socialniprace.cz

☎ + 420 549 495 224

Emoční inteligence

Pojem „emoční inteligence“ nás zpravidla povede k inteligenci jako takové. Takové pojetí není zcela přesné. Definice A. Bineta z roku 1904 charakterizuje inteligenci jako schopnost chápat, usuzovat, být vytrvalý a přizpůsobit se novým požadavkům. Další autoři dodávají k této definici ještě třeba schopnost řešit nově vzniklé nebo obtížné situace, schopnost učit se ze zkušenosti.

Obvykle se rozlišuje několik druhů inteligence. Klasické je rozlišení inteligence fluidní a krystalizované, tedy velmi schematicky vyjádřeno rozdělení inteligence na vrozenou, přirozenou a získanou, naučenou. H. Gardner rozlišuje sedm typů inteligence, někteří další autoři mluví až o desítkách typů inteligence. (Hartl, Hartlová, 2000)

Emoční inteligence je pojem, který se poprvé objevuje v sedmdesátých letech v rámci hnutí humanistické psychologie. Podnětem k uchopení tohoto pojmu byly výzkumy korelací mezi úrovní rozumových schopností, tedy IQ, a úspěšností v životě. Tyto výzkumy poukázaly na fakt, že mezi IQ a životní úspěšností není přímá úměra, tedy úspěch a spokojenost v životě nejsou přímo závislé na rozumových schopnostech. Otevřela se tak cesta ke zkoumání dalších schopností v životě člověka – mimo jiné i emoční inteligence, v pojmech humanistické psychologie „emoční síly“. V polovině 90. let se emoční inteligence stala pojmem, který je podstatným aspektem lidské psychiky. Důležitou roli v tomto procesu sehrála kniha D. Golemana *Emoční inteligence*. Tato kniha vyvolala celou vlnu zájmu a rozvoj školení v této oblasti.

Emoční inteligence je definována jako způsob chápání vlastních pocitů i pocitů druhých lidí a ovládní svých pocitů tak, že vědomě volíme slova nebo činy, abychom dosáhli požadovaného výsledku. (Wilding, 2010) Rozdíl mezi inteligencí, tedy rozumovými schopnostmi, a emoční inteligencí bývá někdy nazírán z pohledu dvou odlišných schopností. Potom pojem inteligence není přesným vystižením pojmu emoční inteligence. Spíše by se mělo mluvit o emočních schopnostech, protože emoční inteligence není podřazený pojem pojmu inteligence. Jedná se o jinou kvalitu schopnosti.

Podobně jako rozumové schopnosti lze i ty emoční zdokonalovat. Mluví se o učení či o tréninku emoční inteligence. Stejně jako u jiných schopností lze emoční vlohy vhodně rozvíjet především v ob-

dobí dětství a dospívání. Později je rozvoj obtížnější, ale není nemožný.

Obvykle se rozlišují čtyři dovednosti emoční inteligence. Vycházejí ze schopnosti používat emoce ve vztazích. Jedná se o rozeznávání emocí, tedy uvědomování si vlastních pocitů, používání emocí, tedy správné využití pocitů při uvažování, přemýšlení, řešení situace. Třetí dovedností je chápání emocí, tedy nacházení příčin vzniku emocí. V neposlední řadě čtvrtou emoční dovedností je zvládání emocí, správné nakládání s vlastními i cizími emocemi, otevření se jim. (Caruso, 2004)

Daniel Goleman ve své knize *Práce s emoční inteligencí* rozlišuje pět podstatných složek emoční inteligence. Pojďme je uchopit v rámci příběhů ze sociální praxe.

Sociální pracovnice přichází s problémy v osobním životě, které se zobrazují především v partnerských vztazích. Dosud fungující manželství ztrácí po několika letech vášeň a náboj. S partnerem řeší už jen čistě praktické problémy – kdo nakoupí, kdo vyzvedne děti. Chod domácnosti stojí prakticky jen na ní, zajišťuje servis všem členům rodiny. Vždy vše zvládala velmi dobře, nikdy neměla pocit, že by musela řešit osobní či partnerské problémy jako její přítel. Ve vztahu k přátelům je vstřícná, ráda je vyslechne, snaží se řešit jejich problémy, často funguje jako „vrba“. Sama své problémy ale dosud neměla, nebo je nevnímala. Vždy řešila všechny starosti pomocí rozumu, všechno měla naplánované. K tomu byla i vedena v primární rodině. Ve vztahu k druhým se chovala tak, aby jim neublížila, aby se s ní cítili dobře. Až posledních pár týdnů se cítí unavená, nemá takovou radost z práce, občas se bezdůvodně rozpláče, cítí se smutně. Má pocit, že život, který vedla dosud, jí nevyhovuje, potřebovala by změnu, ale neví jakou. Nerozumí slzám či smutné náladě, připisuje to hormonálním změnám, které ale nejsou potvrzeny. Vše funguje tak, jak má, partner ani rodina nevidí jediný problém. Občas jí napadají myšlenky, že

odejde od manžela, změní práci, spálí mosty. Rozum jí ale velí, aby to nedělala. Zůstává proto na místě.

To, co jí z hlediska emoční inteligence chybí především, je **sebeuvědomování**, uvědomování si „tady a teď“, porozumění vlastním prožitkům, či vůbec uchopení vlastních prožitků. Veškerý citový život je obrácen ven, směrem k druhým, její vlastní uchopení sebe sama zůstává stranou. Bohužel tento model je blízký mnohým pracovníkům v sociálních službách. Vlastní emoce jsou tak nějak zastíněny emocemi druhých, ztrácí se z centra pozornosti. Návrat k vlastním prožitkům, sebeuchopení, sebeuvědomění či sebehodnocení je velmi obtížný, přesto možný. Jednou z cest je metoda „tady a teď“, uvědomování si vlastních prožitků v různých okamžicích dne.

Paradoxně takovým pracovníkům nechybí jiná ze složek emoční inteligence, a to **empatie** – umění naslouchat druhému, sociální opora, altruismus, rozpoznání potřeb druhých, předvídatost. Ta je zcela jistě důležitou součástí emoční inteligence. Mnohdy bývá dokonce jedním z pozitivních motivačních činitelů při rozhodování se o práci v sociální oblasti.

Druhý příklad využije příběh dlouhodobě nezaměstnaného muže. Celý život strávil ve vleku své matky. Vyrůstal jako jedináček, matka se záhy s otcem rozvedla. Syna vychovala sama. S matkou si dobře rozuměl, po studiích zůstal bydlit s ní. Několikrát se pokusil o partnerský vztah, nikdy ale netrval déle než několik měsíců. S matkou žili ve zvláštní symbióze po dobu několika let. Matka ho ráno budila do práce, připravovala mu jídlo, starala se o něj. On na oplátku trávil večery s ní, kam by také chodil. Vztahy s druhými lidmi nenavazoval ani na pracovišti, ani jinde. Nebyl spokojen, ale také nebyl nespokojen. V tomto zvláštním páru zestárnul, matka zemřela. Sám nebyl schopen postarat se o sebe, v rodině se nenašel nikdo, kdo by byl ochoten se ho ujmout. Nevládl pocit svobody a několikrát nepřišel do práce, protože večer předtím strávil v hostinci. O práci přišel, novou nebyl schopen najít. Přestal vycházet z domu, začal mít zdravotní problémy, invalidní důchod mu ale nebyl přiznán. Rekvalifikační kurz absolvovat nechce, myslí si, že mu to k ničemu nebude. Práci hledá, ale „žádná práce není“, navíc se cítí nemocný. Neví, jak by zvládl

nul pracovní dobu. To, co především mu z emoční inteligence chybí, je **sebemotivace**. Schopnost vyvinout úsilí, nevzdávat se před překážkami. Chybí mu chuť rozvíjet sám sebe. Proces zlepšení vede přes drobné úspěchy, malé kroky k sebe-motivaci, k seberozvoji. Vzhledem k jeho věku se jedná spíše o rozvoj sebeobsluhy a naplnění volného času aktivitami, které ho budou těšit.

Další složkou emoční inteligence, která se danému muži nedostává, je **sociální dovednost, společenská obratnost** – schopnost navázat a udržet vztah s druhými lidmi, komunikativnost, umění vyjednávat s lidmi, umění dosáhnout kompromisu. Jeho sociální síť tvořil vztah k matce. Jediné pevné pouto se přetrhlo, jiná pouta neexistují. Cestou ven je postupné učení se sociálním dovednostem, nácvik rozhovoru s cizími i blízkými, konfrontace s různými typy lidí. V konkrétní terapeutické práci se toto stalo jedním z nejtěžších úkolů především proto, že muž neviděl smysl nácviku. Lidi v podstatě neměl rád, přesto je potřeboval ke svému životu.

Třetím příkladem z praxe je studentka sociální práce. Objevila se na praxi v sociálním zařízení pro dospělé uživatele. Praxi zahájila s nadšením. Vše ji

zajímalo, všechno chtěla vidět, bála se ale kontaktu s uživateli, nevěděla, jak se má chovat. Kontakt byl navázán nejprve ve skupině. Skupinovou práci, které se měla účastnit společně s uživateli, prožívala velmi úzkostně, prakticky s nimi nenavázala kontakt. I když se někteří uživatelé snažili s ní prohodit pár slov, odpovídala jednoslovně nebo vůbec, nedokázala potlačit nervozitu. Její chování se s postupem času neměnilo. Obavy, které se při vstupu na praxi zpravidla objevují, postupně odcházejí; v tomto případě tomu tak nebylo. Sama nedokázala popsat, proč se tyto obavy objevují, nebyla schopna s nimi pracovat. Praktikantka po několika dnech odmítla dál pokračovat a praxi nedokončila. To, co jí z emoční inteligence zřejmě nejvíce chybělo, bylo **sebeovládání**, uvědoměná emoční seberegulace, celková uvolněnost a klid. Cesta, jak zlepšit tyto schopnosti, je obtížná a dlouhá. Vede přes sebepoznání, postupné ovlivňování svého prožívání. Mnoho lidí v podobné situaci překonává tyto obavy nevhodně pomocí pevných norem, velkého odstupu od uživatelů, příkazů a zákazů. Tento postup zajistí možnost žít v daném prostředí, nezajistí ale komfortní život v daném prostředí. Takoví pracovníci někdy raději odcházejí

z oboru, protože nejsou schopni vhodné seberegulace.

Je nasnadě, že emoční inteligence, či snad lépe emoční schopnosti, jsou důležitou složkou naší osobnosti, přispívají ke spokojenějšímu životu, k lepším vztahům se spolupracovníky, uživateli, obecně s lidmi. Zahrnují schopnosti se-beuvědomování, empatie, sebmotivace, sociální schopnosti v komunikaci s druhými a sebeovládání. S dobře rozvinutou emoční inteligencí se člověku daří lépe se vyrovnávat se stresory, které nám život přináší, pocítovat více uspokojení ze své práce, radovat se z osobního života, více vnímat a využívat výzvy a příležitosti, které jsou nám předkládány.

PhDr. Kateřina Stibalová

Použité zdroje:

- Caruso, D.: *Emotionally Intelligent*. Manager Press, 2004.
- Goleman, D.: *Emoční inteligence*. Metafora, Praha 2011.
- Hartl, P., Hartlová, H.: *Psychologický slovník*. Portál, Praha 2000.
- Wilding, CH.: *Emoční inteligence. Vliv emocí na osobní a profesní úspěch*. Grada Publishing, Praha 2010.

PR ČLÁNEK PROFIMA EFFECTIVE, s. r. o.

Vzdělávání v sociálních službách – povinnost či příležitost?

V ideálním případě by vzdělávání mělo být vnímáno jako příležitost, avšak realita v mnoha zařízeních je stále taková, že vzdělávání sociálních pracovníků probíhá pouze formou absolvování povinných hodin vzdělávání. Můžeme se ale tomuto přístupu divit? Situace v sociálních službách je taková, že z velké části chybí čas, peníze a mnohdy i energie pracovníků více řešit a zamýšlet se nad touto problematikou. Zkušenosti sociálních zařízení, která se rozhodla posunout vzdělávání pracovníků na vyšší úroveň, však říkají, že investice do rozvoje pracovníků se mnohonásobně vrátí, což se projeví nejen na pracovnících, ale i na samotných klientech využívajících služeb zařízení. A to je nejpodstatnější.

K našemu tématu se vyjádřila Bc. Štěpánka Viceníková, ředitelka Sociálních služeb Města Bojkovice, příspěvkové organizace, která má čerstvou zkušenost s realizací dlouhodobého vzdělávacího programu. „Zjistili jsme, že nahodilě vyslání pracovníků do kurzů nemělo požadovaný efekt vzhledem k vynaloženým finančním a časovým nákladům. Proto jsme se rozhodli jít v oblasti vzdělávání jinou cestou. Sestavili jsme pro naše pracovníky komplexní vzdělávací program na dva roky dopředu. Vycházeli jsme přitom z potřeb organizace, pracovníků a především z potřeb našich klientů, kterým poskytujeme péči. Na komplexní vzdělávací program se nám podařilo získat dotaci EU, což nám realizaci celého programu velmi usnadnilo. Se vzdělávací společností PROFIMA EFFECTIVE, s. r. o.,

kteřou jsme pro náš vzdělávací projekt zvolili, provádíme pravidelné konzultace a řešíme jednotlivé kurzy vzdělávání, kterými naši pracovníci prochází. Mít jednoho dodavatele vzdělávání, který pro nás realizuje komplex vzdělávacích aktivit, má pro nás nespornou výhodu – po několika měsících spolupráce již zná naše potřeby, naše silné i slabé stránky. Témata kurzů jsou sice daná, ale se vzdělávací společností a jejími lektory se snažíme, aby byla pracovníkům podána s ohledem na konkrétní práci, kterou vykonávají. Myslím si, že cesta, kterou jsme zvolili, není zcela jednoduchá, ale odměnou je nám potom to, že vidíme přínos našeho snažení a pracovníci sami na sobě mohou vidět posun, který jim vzdělávání přináší. Při práci s klienty používáme nové postupy, techniky, terapeutické přístupy, a tím pomáháme zlepšovat jejich schopnost empatie.“

Pro vzdělávací agenturu je dlouhodobá práce s klienty velkou výzvou, neboť splnit dlouhodobá očekávání ze strany organizace vyžaduje více, než jen vyslání odborných lektorů na vzdělávací kurzy.

Nepovažujeme vzdělávání v sociálních službách jako povinnost, při které ztrácíme čas, peníze i energii, ale vnímejme, že vzdělávání je příležitost pomoci každému člověku, který naši péči potřebuje. Možná se to jednou bude týkat i nás.

Mgr. Andrea Leitnerová

Ohlédnutí za Evropským rokem dob

Dagmar Hoferková

Vystudovala Vysokou školu dopravy a spojů v Žilině. Poté pracovala jako překladatelka a nákupčí pro francouzskou společnost EST-ALU. S dobrovolnictvím přišla poprvé do kontaktu v roce 2007, kdy se stala dobrovolníkem občanského sdružení ADRA v Bílovecké nemocnici, a. s. V roce 2008 založila a začala vést dobrovolnické centrum ADRA v Ostravě a od té doby se ve svém zaměstnání věnuje výhradně dobrovolnictví. V roce 2011 byla patronkou Evropského roku dobrovolnictví v ČR. Je vdaná a má dva syny.

Michal Čančík

Před devíti lety založil a od té doby vede první Dobrovolnické centrum ADRA ve Frýdku-Místku. Za celou dobu činnosti tohoto centra se podařilo zapojit přibližně 1200 aktivních dobrovolníků, kteří docházeli do 35 organizací. Pro ostatní dobrovolnická centra ADRA funguje jako metodik. V letech 1997–2003 pracoval jako pastor. Je ženatý a má dva syny.

Dne 24. 11. 2009 přijala Rada ministrů Evropské unie zodpovědných za kulturu rozhodnutí, jímž rok 2011 vyhlásila „Evropským rokem dobrovolných činností na podporu aktivního občanství“. Jako cíle stanovila:

- 1) usilovat o to, aby bylo v EU vytvořeno prostředí příznivé pro dobrovolnictví a řešily se překážky bránící dobrovolným činnostem,
- 2) umožnit organizátorům dobrovolných činností, aby zlepšili jejich kvalitu,
- 3) oceňovat a uznávat dobrovolné činnosti,
- 4) zlepšit povědomí o hodnotě a významu dobrovolnictví.

V České republice převzalo zodpovědnost za průběh Evropského roku dobrovolnictví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Inicivovalo vznik 11 pracovních skupin, které sdružovaly zástupce dobrovolnických iniciativ a aktivit v konkrétní dobrovolnické oblasti. Jednalo se například o oblasti dobrovolnictví v sociálních službách, zdravotnictví, církvích, při mimořádných událostech, s dětmi a mládeží, ve sportu atd. V pracovních skupinách byli zástupci neziskových organizací, příspěvkových organizací a státní správy. Cílem setkávání bylo zmapovat situaci v dobrovolnictví v dané oblasti a otevřít diskusi o společných potřebách, legislativě a možnostech společné propagace. V neposlední řadě to byl prostor pro sdílení zkušeností s organizací dobrovolnictví a získáváním nových kontaktů.

Tento tematický rok byl zahájen síťováním setkáním v Berouně 3. a 4. 12. 2010, kde byly vytvořeny jednotlivé pracovní skupiny. Některé z těchto skupin se ovšem začaly scházet již mnohem dříve.

V průběhu celého roku proběhla řada konferencí, kulatých stolů, výstav a jiných propagačních akcí. Vrcholem ERD v České republice byl Týden dobrovolnictví, který probíhal v termínu od 30. 10. do 7. 11. 2011 v Českém muzeu hudby v Praze. Mimo jiné byli v rámci tohoto týdne oceněni dobrovolníci, jejichž příběhy byly zveřejněny ve sborníku příkladů dobré praxe s názvem „Dobrovolníci mění svět“.

Není možné v rozsahu tohoto článku zmínit a zhodnotit všechny aktivity, které proběhly v rámci ERD. Zmíníme jen ty, které považujeme z našeho pohledu za klíčové.

Za velmi přínosné například považujeme znovuoživení webu www.dobrovolnik.cz, který se stal oficiálním webem ERD. Podstatné je, že zůstane aktivní i do budoucna. Na tomto webu mohou zájemci o problematiku dobrovolnictví najít přehled novinek, aktivit, článků, rozhovorů, videí, příběhů a také přehlednou databázi dobrovolnických příležitostí v ČR.

Ve dvou tematických skupinách, a to konkrétně ve skupinách zdravotnictví a sociální služby, proběhly průzkumy o stavu dobrovolnictví. Jedná se spíše o sondy, které napomůžou odborné diskusi o tomto fenoménu. Výsledkům průzkumu dobrovolnictví v sociálních službách bude věnován článek v dubnovém čísle Sociálních služeb.

V rámci ERD nastal i prostor pro zintenzivnění diskuze o potřebných legislativních změnách souvisejících s dobrovolnictvím. Jejich předložením bylo pověřeno MŠMT. Ukázalo se, že potřeby různých tematických skupin jsou velmi rozdílné, a proto bude ještě asi velmi náročné dojít ke konečnému výsledku.

Další významnou aktivitou byla filmová soutěž pro mladé lidi, kterou zorganizovalo občanské sdružení ADRA ve spolupráci s GE Volunteers. Cílem organizátorů bylo oslovit co nejširší okruh mladých lidí a vtáhnout je jim přitažlivou formou do diskuze a přemýšlení o dobrovolnictví. Byly osloveny všechny vysoké a střední školy v ČR, soutěž byla rovněž propagována na různých konferencích, diskusních fórech, webech a samozřejmě v médiích. Bylo oceněno 7 nejlepších filmů, které byly vydány na DVD. Tato DVD byla rozeslána do všech dobrovolnických center v ČR, do médií, na příslušná ministerstva. Je to jeden z dlouhodobých

rovolnictví 2011

výstupů, který může být do budoucna použit k informování (nejenom) mladých lidí o tom, co se děje v jejich okolí, ale i k jejich zamyšlení nad vlastním přispěním a zapojením do dobrovolnictví.

Další zajímavou iniciativou, která měla napomoci k šíření myšlenky dobrovolnictví mezi širokou veřejnost, byly Průvody dobrovolníků, které proběhly dne 3. 11. 2011 v celkem 12 městech po celé republice. Zapojily se do nich stovky dobrovolníků pomáhajících v různých oblastech. Dobrovolníci rozličnými formami informovali veřejnost o svých činnostech. V mnoha místech se k této aktivitě velmi vstřícně postavila samospráva a regionální média.

V jednotlivých skupinách probíhala diskuze o dobrovolnictví v různé intenzitě a formě. Například skupina „dobrovolnictví ve zdravotnictví“ připravila 6 kulatých stolů, kde se mělo možnost postupně sejit víc jak sto odborníků a diskutovat na různá témata dotýkající se této problematiky.

To, co má jednoznačně přesah za hranice ERD 2011, jsou některé tištěné materiály, které v tomto období vznikly. Za jeden z nejzásadnějších dlouhodobých výstupů považujeme sborník dobré praxe s názvem Dobrovolníci mění svět. Za jeho vydáním stojí MŠMT. V této publikaci mohou čtenáři najít 22 příběhů konkrétních dobrovolníků. Autorům se podařilo sestavit velmi pestrou mozaiku dobrovolnických aktivit napříč všemi tématy. Tento materiál velmi čtivou a populární formou přibližuje dobrovolnictví tak, jak existuje v současné době v naší zemi. V průběhu roku vznikly samozřejmě i další tištěné materiály. Ten, který bychom ještě rádi vyzvedli, je publikace s názvem Dobrovolníci pro kulturu. Jedná se o první materiál tohoto druhu v oblasti kultury v ČR.

Jedním z cílů ERD 2011 bylo zlepšit povědomí veřejnosti o hodnotě a významu dobrovolnictví. Aktivně se tomu věnovala „mediální skupina“. I přesto, že se dobrovolnictví nestalo hlavním tématem českých médií, myš-

lenka dobrovolnictví byla slyšet silněji než v letech předešlých. Vyšlo několik desítek článků v tištěných médiích, proběhla řada rozhovorů v rozhlasích a o fenoménu dobrovolnictví se mluvilo i na obrazovkách televize. Za velmi povedený výstup považujeme reklamní šoty, které běžely na podzim v České televizi.

Vyvrcholením ERD byla závěrečná mezinárodní konference zástupců všech pracovních skupin, která proběhla v prosinci 2011 v Plzni. Zúčastnili se jí odborníci nejen z ČR, ale i z Polska, Maďarska, Německa, Rakouska a Slovenska. Cílem konference bylo porovnání různých přístupů k realizaci ERD 2011, představení legislativ, které upravují dobrovolnou činnost v zemích střední Evropy, srovnání způsobů a metod propagace dobrovolnictví, ale i představení různých projektů a aktivit, které byly v průběhu roku 2011 v těchto zemích zrealizovány. Za důležité považujeme sdělení vedoucího Zastoupení Evropské komise v ČR, pana Jana Michala, o přijetí dokumentu politické deklarace na podporu dobrovolnictví v EU, o který se mohou opírat dobrovolnické organizace napříč celou unií.

Hodnotit ERD v této chvíli je ještě předčasné. Možná až ohlédnutí po delší době ukáže ty skutečné a trvalé přínosy. To, co vnímáme jednoznačně jako klad, je příležitost k setkávání lidí, kteří se dobrovolnictví věnují, sdílení jejich zkušeností a vzájemná inspirace. Mnoho z nás, kteří jsme byli do tohoto procesu aktivně zapojeni, jsme si mohli rozšířit obzory a uvědomit si pestrost a různorodost fenoménu dobrovolnictví. Rozhodně se podařilo nastartovat aktivity, které budou v budoucnu posouvat dobrovolnictví co do kvantity, ale i kvality. Určitě bychom přivítali jakoukoliv další příležitost, která by mohla podnítit celospolečenskou diskusi o této problematice a vytvořila by vhodnější prostředí na udržení a rozvoj dobrovolnických programů.

**Ing. Dagmar Hoferková
Michal Čančík, B.Th.**

PROFIMA EFFECTIVE, s.r.o.
Vzdělávací a poradenská společnost s akreditací MPSV ČR

„Zajistíme Vám a Vaším pracovníkům kvalitní systém celoživotního vzdělávání“

Pomůžeme Vám:

- realizovat vzdělávání zaměstnanců sociálních služeb – nabízíme více než 160 kurzů akreditovaných MPSV ČR
- nastavit vzdělávání ve Vaší organizaci
- zpracovat dotační projekt na rozvoj lidských zdrojů z ESF
- zajistit konzultace ke standardům kvality Vaší organizace
- realizovat supervize v zařízeních sociálních služeb

AKTUÁLNĚ:

Nabízíme Vám konzultaci zdarma při zpracování žádosti projektu „Vzdělávejte se pro růst!“ – jedná se o dotační příležitost MPSV ČR na vzdělávání či rekvalifikaci zaměstnanců, kteří realizují svoji činnost v sociálních službách.

Kontaktujte nás

na našich webových stránkách
www.profima.cz

nebo na adrese:

PROFIMA EFFECTIVE, s. r. o.
Tyršovo nábřeží 760, 760 01 Zlín
Mobil: + 420 731 991 282
Tel./fax: + 420 577 220 095
E-mail: socialni@profima.cz

Nepřízpůsobivý kli

V

minulém čísle jsme otevřeli téma „nepřízpůsobivý klient“. Několik zástupců poskytovatelů sociálních služeb se podělilo o své zkušenosti s takovými uživateli. Požádali jsme několik odborníků, aby se k této problematice vyjádřili. Jedná se o odborníky z řad právníků, pracovníků MPSV a Kanceláře veřejného ochránce práv a o zástupce Krajské hygienické stanice v Českých Budějovicích.

Mgr. Jiří Foral

právník Kanceláře veřejného ochránce práv

Pokud mám odpovědět na otázku, jak postupovat v případě klienta, který porušuje pravidla občanského soužití (např. z důvodu hromadění věcí, závislosti na návykových látkách, hluchosti), mohu jen sdělit, že z pohledu právního není v případě klienta zařízení sociálních služeb obecně důvodu postupovat odlišně od jakéhokoliv jiného občana. Nic tedy nebrání tomu, aby jednání klienta např. projednala přestupková komise, klient byl nucen nahradit způsobenou škodu, pokud za její způsobení bude odpovědný, nebo aby mu byla vypovězena smlouva o poskytování sociálních služeb.

Zákon o sociálních službách (dále jen ZSS) nepřímo počítá s tím, že smlouvu uzavřenou s klientem lze ze strany poskytovatele vypovědět, a není důvod tohoto institutu nevyužít v případě porušování povinností vyplývajících ze smlouvy. Proti základním zásadám v § 2 odst. 2 ZSS by nejspíše bylo vypovězení smlouvy z těch příčin na straně klienta (např. nepříjemných projevů duševní poruchy v případě klienta domova pro osoby se zdravotním postižením), které byly zároveň na počátku důvodem poskytnutí sociální služby a uzavření smlouvy (duševní porucha). Smlouva s klientem byla uzavřena právě proto, aby se za pomoci odborné sociální práce jeho situace zlepšila.

Jinak není důvodu, proč ve vnitřních pravidlech (§ 91 odst. 2 písm. f ZSS), nebo přímo ve smlouvě o poskytování sociálních služeb nenastavit přiměřená pravidla občanského soužití, např. že klienti jsou povinni zdržet se hluchého chování nad míru přiměřenou poměrům, což platí i pro jejich návštěvy, nebo že svěřený pokoj lze užívat pouze obvyklým způsobem a např. v případě nadměrného hromadění věcí v pokoji, je poskytovatel

po marné výzvě oprávněn věci vystěhovat a uložit na jiném místě na náklady klienta. V případě nadměrného požívání alkoholu nebo tabáku lze i s touto skutečností pracovat v rámci individuálního plánování, jak se veřejný ochránce práv vyjádřil např. v bodě 86 zprávy z návštěv domovů pro osoby se zdravotním postižením.

Pokud jednání klienta odpovídá znaku přestupku a nejčastěji by pravděpodobně přicházel v úvahu přestupek proti občanskému soužití (urážky, výhrůžky, ublížení na zdraví) nebo majetku podle ust. § 49 a § 50 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, není důvodu neučinit oznámení příslušným orgánům. Mělo by však být rozlišováno, zda jednání klienta bylo úmyslné, nebo šlo o jednání v duševní poruše. I klient omezený nebo zbavený ve způsobilosti k právním úkonům může být odpovědný za přestupek nebo trestný čin, neboť odpovědnost osoby za spáchání deliktu se posuzuje v každém řízení zvlášť.

JUDr. Vladimír Hort

právník, lektor

Příspěvek JUDr. Forala je téměř vyčerpávající. Já bych mohl jenom dodat, že sociální zařízení v případě ukončení smlouvy s klientem nemusí hledat nějaké jiné zařízení, které je schopné přijmout např. vozíčkáře. S ohledem na velmi problematického klienta je téměř jisté, že by se žádné nenašlo, i kdyby v okolí existovalo. Skutečnost, že se v osobě klienta jedná

ent – názory odborníků

o osobu se zdravotním postižením („vozíčkář“), nehraje v rozhodování o jeho další existenci po skončení smluvního vztahu se sociálním zařízením žádnou roli. Žádný občan totiž nemá více práv než jiný občan a nikdo nemůže zneužívat svého postavení či osobního stavu na úkor jiného.

Pokud dojde k ukončení smluvního vztahu a nepodaří se navázat kontakt s příbuznými či jinou osobou, která by převzala klienta do své péče, je dle mého přesvědčení sociální zařízení oprávněno takového klienta vyvést z areálu zařízení s jeho osobními věcmi a ponechat jej dalšímu osudu (vyvést jej např. mezi ostatní bezdomovce v obci).

Na tento postup je nezbytné problematického klienta předem upozornit a vzít mu „vítr z plachet“ v jeho přesvědčení, že se mu jako OZP nemůže nic stát, že se si může dělat, co chce. Sociální zařízení by takto mělo postupovat především v zájmu ochrany zájmů ostatních svých klientů, kteří musí nepřístojné chování opilých spolubydlících snášet.

Mgr. František Kotrba

tiskový mluvčí KHS Jihočeského kraje
se sídlem v Českých Budějovicích

Kompetence orgánů ochrany veřejného zdraví jsou v případech nevhodného užívání bytu omezené.

Podněty občanů týkající se nevhodného užívání bytu, hromadění odpadků či zápachu z neudržovaného bytu nepatří v oblasti hygieny obecné a komunální k nejčastějším. Čelní místo mezi současnými komunálními problémy zaujímá překračování hlukových limitů, které s nevhodným užíváním bytu souvisí spíše výjimečně.

Krajské hygienické stanice jako orgán ochrany veřejného zdraví mají v problematice nevhodného užívání bytu velmi omezené kompetence a řešení asi nejfrekventovanějšího problému se zápachem vycházejícím ze sousedního bytu do jejich gesce nepatří.

Krajské hygienické stanice nemají v zákoně č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, ani v jiném právním předpisu, zmocnění k výkonu státní správy v ochraně veřejného zdraví nad vnitřním prostředím místnosti ve stavbách pro bydlení. V nájemních bytech platí ustanovení par. 687 odst. 1 zákona č. 40/1994 Sb., občanského zákoníku, které říká, že pronajímatel je povinen předat nájemci byt ve stavu způsobitelném k řádnému užívání a zajistit nájemci plný a nerušený výkon práv spojených s užíváním bytu. V praxi jde vlastně o omezení uživatelského práva uživatelů okolních bytů, a proto jsou těmi, komu KHS v těchto případech postupuje podnět, vlastníci domů a pronajímatelé.

Obdrželi jsme například podnět týkající se údajného vnášení odpadků z pouličních sběrných nádob a jejich hromadění v bytě, jenž byl situován v domě ve spoluvlastnictví vlastníků jednotek, kteří tvořili společenství vlastníků. Práva a po-

vinnosti vlastníků bytů se řídí zákonem č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k nebytovým prostorům. V těchto případech tedy doporučujeme využít příslušná ustanovení tohoto zákona nebo se obrátit na soud. V případě, že dochází též k ovlivňování technického stavu stavby, třeba podmáčení stropu, je možné se obrátit na příslušný stavební úřad. Ten pak, například při výskytu plísní v takto poškozeném bytě, může přizvat KHS k odbornému posouzení případných rizik.

Podle par. 2 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, správní orgán uplatňuje svou pravomoc pouze k těm účelům, k nimž mu byla zákonem nebo na základě zákona svěřena a v rozsahu, v jakém mu byla svěřena. Znamená to tedy, že zaměstnanci orgánu ochrany veřejného zdraví mohou vstupovat do obydlí fyzických osob pouze v mimořádných případech hodných zvláštního zřetele. Tedy například v případě nahlášeného výskytu infekčního onemocnění v domě. Toto oprávnění mohou využít, pokud hrozí šíření nákazy, zvýšený výskyt přenašečů infekčního onemocnění a škodlivých nebo epidemiologicky významných členovců, hlodavců a dalších živočichů, anebo ke zjištění ohniska nákazy a k nařízení, provedení a kontrole protiepidemických opatření.

JUDr. Eduard Kaplan

právník a ředitel Domova důchodců
Roudnice nad Labem, příspěvkové organizace

Jedním z důvodů, proč se setkáváme s problematickým klientem, je to, že se z domovů pro seniory (tento problém se týká především tohoto druhu pobytových zařízení) dělají tzv. odpadkové koše. Neexistuje v podstatě alternativa v podobě azylových domů, kam by byl klient v případě nedodržování určitých pravidel přesunut a kde by dostal pouze základní služby, jako je jedno teplé jídlo denně a nocleh. S poskytováním sociální péče, tedy s určitým dobrodiním, které platí společnost, které si neplatí klient, souvisí i určitý druh plnění povinností a akceptace určitých pravidel. Pokud klient nechce dodržovat pravidla, nikdo ho k tomu nebude nutit, ale pak nemůže

»»» 22

Nepřízpůsobivý klient – názory odborníků

21 >>>

nastavovat ruku. My ale bohužel nemáme takový typ zařízení, kam bychom tyto klienty umístili.

Problémem je i to, že zaměstnanci neumí pracovat s nástroji, které by klienta vedly ke změně chování, bojí se porušování lidských práv, neumí rozpoznat delikventní chování. Souvisí to i se současným stavem v sociálních službách, kdy klient je považován za nedotknutelného a pracovník za toho, kdo musí vyjít za každou cenu vstříc. Nebylo by od věci proškolení sociální pracovníky a staniční sestry v přestupkovém řádu, aby dovedli posoudit, zda chování uživatele je přestupek, a zahájit přestupkové řízení. V případě, že se přestupky opakují, mají poskytovatelé důkazní materiál pro vyloučení z péče a ukončení smlouvy s uživatelem.

Další možností řešení je regulace penězi. Z vlastní zkušenosti vím, že tato metoda bývá neúčinnější. Uvedu příklad: u klienta alkoholika, který se opakovaně vracel do domova opilý, jsme zavolali na záchytnou protialkoholní stanici, kam byl uživatel převezen. Zaplatil povinný poplatek v pro něj nezanedbatelné částce a po této zkušenosti vydržel aspoň nějaký čas bez alkoholu.

Dále je nutno rozlišit, co spadá do zdravotní a co do sociální péče. Zdravotnictví má podstatně větší kompetence v zásadách do lidských práv a osobní svobody člověka než sociální péče. Zákon nikde nepřipouští, že by sociální zařízení mohla použít takových restriktivních opatření, jako je umístění do detence. Zásah do svobody je přípustný, ale pouze na základě úředního rozhodnutí, minimálně správního rozhodnutí s kulatým razítkem, což v případě sociálních zařízení neexistuje. To znamená, že tu je hranice, která vymezuje, co můžeme a co nemůžeme dělat. Sociální zařízení prostě nemají takové kompetence jako ústavní zdravotnická zařízení. Dostáváme se k dalšímu důvodu, proč se setkáváme s problematickými klienty – sociální zařízení nemají tolik kompetencí, aby dokázala takového klienta zvládnout. V takovém případě by klient měl být přesunut do zdravotnického zařízení, které tyto kompetence má.

Mgr. Adolf Polák,

Mgr. Kristýna Mlejnková, Ph.D.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Problematika porušování společného soužití se zdaleka netýká jen uživatelů

sociálních služeb, ale především vzájemného soužití občanů jako takových. Listina základních práv a svobod nám v čl. 3 říká: „Každý může činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co mu zákon neukládá“, a dále čl. 4 vysvětluje, že „Povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.“ Vztahy mezi občany nám upravuje občanský zákoník, jehož § 3 odst. 1 zní: „Výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.“

Z pohledu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), a prováděcí vyhlášky MPSV č. 505/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „prováděcí vyhláška“), pojem „nepřízpůsobivý klient“ neexistuje. Toto spojení je přežitkem z dob bývalého režimu, který takto označoval nepohodlné a problémové občany (zejména ve spojení s opakovaným výkonem trestu – recidivou, nebo s některými již zrušenými trestnými činy – příživnictvím a činy proti „socialistickému hospodářství“). Bohužel toto označení se i nadále používá, velmi často je slyšet ze sdělovacích prostředků ve spojení s problémovým klientem (nejčastěji navíc se skrytým rasovým podtextem).

Základní zásadou podle § 2 odst. 2 zákona je to, že rozsah a forma pomoci a podpory poskytnuté prostřednictvím sociálních služeb musí zachovávat lidskou důstojnost osob. Pomoc musí vycházet z individuálně určených potřeb osob, musí působit na osoby aktivně, podporovat rozvoj jejich samostatnosti, motivovat je k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace, a posilovat jejich sociální začleňování. Sociální služby musí být poskytovány v zájmu osob a v náležité kvalitě takovými způsoby, aby bylo vždy důsledně zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod člověka.

Poskytovatel sociálních služeb má podle § 88 písm. f) zákona plánovat průběh poskytování sociální služby podle osobních cílů, potřeb a schopností osob, kterým poskytuje sociální služby, vést písemné individuální záznamy o průběhu poskytování sociální služby a hodnotit průběh poskytování sociální služby za účasti těchto osob, je-li to možné

s ohledem na jejich zdravotní stav a druh poskytované sociální služby, nebo za účasti jejich zákonných zástupců, a podle § 88 písm. h) zákona dodržovat standardy kvality sociálních služeb. Individuální plánování poskytování sociální služby je jedním z kritérií standardů kvality, které podléhají inspekci kvality poskytování sociální služby.

Z uvedeného je zřejmé, že sociální služba se má přizpůsobovat klientovi a nikoli klient sociální službě.

V praxi je samozřejmě mnoho situací, kdy individuální chování uživatele sociální služby narušuje či přímo znemožňuje poskytování sociální služby. Je otázkou, z jakých důvodů k tomuto jednání dochází. Nejčastějším důvodem je nezaplnění osobních potřeb a jejich kompenzace. Pak se lze ale ptát, zda poskytovaná sociální služba je kvalitní a zda není vhodné hledat jiného poskytovatele či jinou sociální službu, která bude lépe vyhovovat potřebám klienta. Nejčastější problémy vznikají u zařízení s velkou kapacitou, kdy koncentrace lidí s různými problémy, postiženími či onemocněními může vyvolávat a velmi často i vyvolává různé konflikty a problémy v soužití mezi klienty.

Pokud například klient potřebuje a požaduje pravidelné vycházky a pobyt mimo zařízení a není mu to s ohledem na stav personálu zajištěno, dá se předpokládat, že takový klient bude nespokojený a bude se dožadovat svých potřeb všemi jemu dostupnými prostředky, včetně nestandardního chování (hluknost až agresivita, nebo naopak apatie, deprese apod.).

Z pohledu zákona tak neexistuje nepřízpůsobivý klient, ale pouze nedostatečná či nekvalitní sociální práce se špatně nastavenou pomocí a zajištěním neadekvátní sociální služby, anebo sice adekvátní sociální služby, ale s nedostatečným personálním zajištěním a nerespektováním individuálních potřeb klienta.

Je-li chování klienta ovlivněno jeho onemocněním či psychickou poruchou, je samozřejmě důležitá diagnostika (zejména u psychických onemocnění, včetně závislostí) a pak je otázkou, zda klientovi má být vůbec nabízena běžná sociální služba a nevyžaduje-li pomoc specializovaného zařízení (např. domov se zvláštním režimem), nebo dokonce již přímo pomoc ve specializovaném zdravotnickém zařízení.

Sociální podnikání

– cesta k získání prostředků z vlastních zdrojů

Sociální podnikání je dnes skloňováno na mnoha úrovních státní správy, v obchodní sféře, ale asi nejvíce v neziskovém sektoru. Samotný termín sociální podnikání se přitom může jevit jako protichůdný. Cílem podnikání je přece vytváření zisku, zatímco sociální oblast se věnuje poskytování obecně prospěšných služeb. Sociální podnikání kloubí cíle obou těchto sfér. Vytváří zisk, který reinvestuje do rozvoje podniku, tedy do svých obecně prospěšných aktivit. Je tedy jakýmsi průnikem mezi přístupem firem a neziskových organizací, kdy slučuje veřejnou prospěšnost a životaschopný podnikatelský záměr. Sociální podnikání navíc hraje důležitou roli v místním rozvoji a často vytváří pracovní příležitosti pro osoby se zdravotním, sociálním nebo kulturním znevýhodněním a pracovníci či členové podniku bývají významně zapojeni do jeho řízení.

Neziskové organizace, přestože jsou nazývány nevládními, jsou dnes často závislé na dotacích z veřejných rozpočtů. Do budoucna ale nelze očekávat navyšování této finanční podpory ani její udržitelnost na současné úrovni. V dalším programovém období EU (2014+) nastane také potřeba podílet se na spolufinancování projektů, které jsou nyní hrazeny ze 100 %. Neziskové organizace si uvědomují nutnost získávat stále větší podíl prostředků z vlastní činnosti a sociální podnikání se nabízí jako jedna z cest, jak vlastních zdrojů dosáhnout. Pokud navíc nezisková organizace (NNO) úspěšně sociálně podniká, zvyšuje to nejen její soběstačnost, ale také prestiž a sebevědomí. Může tak snadno dosáhnout i obecně prospěšných cílů, jako je vytvoření pracovních příležitostí pro osoby se zdravotním, kulturním či sociálním postižením. Zároveň jde příkladem firmám, organizacím a institucím, že je možné zaměstnávat např. osoby s hendikepem a navíc umožnit svým klientům-zaměstnancům získání pracovních dovedností, návyků, praxe a potřebných referencí, které zvýší jejich uplatnitelnost na trhu práce.

Sociální podnikání představuje zajímavé možnosti také pro zavedené firmy v privátním sektoru. V naší společnosti narůstá fenomén společenské odpovědnosti firem. Při zvyšujícím se zájmu spotřebitelů o kvalitu produktů, způsob produkce či environmentální vlivy se společenská odpovědnost stává důleži-

tým faktorem v konkurenčním boji. Vidíme snahu prezentovat aktivity a hodnoty (zejména pozitivní), které privátní organizace vytvářejí nad rámec finanční hodnoty.

Sociální podnikání se může zdát jako jednoduchá cesta pro neziskové organizace, jak zvýšit svou finanční nezávislost a dosáhnout svých veřejně prospěšných cílů. Samotné „nevládky“ ale identifikují hned několik překážek, které je potřeba překonat jak na celospolečenské či legislativní úrovni, tak v neziskových organizacích samotných. Chybí jim ucelený a dostupný systém podpory sociálních podniků (sociálně-podnikatelské poradenství, mikroúvěry atp.) stejně jako legislativní a daňová podpora. Povědomí o sociálním podnikání a jeho výhodách pro společnost není příliš rozšířeno mezi veřejností, ale ani na úřadech a ministerstvech. Současný systém sociální podpory navíc nemotivuje klienty k práci a zaměstnanosti. Chybí i mezisektorová spolupráce institucí a subjektů, které nabízejí podporu a služby jednotlivým cílovým skupinám, jako je např. škola, úřad práce, zástupce místní samosprávy, neziskové organizace atd.

Neziskovkám samotným pak chybí především pracovníci s „podnikatelským“ způsobem uvažování, protože i sociální podnik musí být v prvé řadě životaschopným podnikem. Zaměstnanci NNO často postrádají znalost základů podnikání, efektivního řízení firmy, podnikové ekonomiky, marketingu i odborné znalosti a zkušenosti ve zvoleném oboru podnikání. Častým problémem může být také nedostatek finančních zdrojů na počáteční investici spojenou s vybudováním sociální firmy či analýzu trhu. Jsou si také vědomi nižší pracovní výkonnosti svých klientů-zaměstnanců, čímž se zvyšují provozní náklady oproti jiným konkurenčním firmám na trhu.

Široce pojatá osvěta by měla podle neziskových organizací představit sociální podnikání a jeho přínosy veřejnosti, firmám, NNO, státu a úředníkům, klientům i rodičům nejlépe prostřednictvím příkladů dobré praxe. Změna legislativy by se měla týkat zákona o zaměstnanosti, kdy by byl sociální podnik zapracován jako jedna z forem aktivní politiky zaměstnanosti za účelem tvorby pracovních míst pro dlouhodobě nezaměstnané a osoby se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním. „Nevládky“ by také uví-

taly podporu ve formě vzdělávání v podnikatelských kompetencích a ve formě podnikatelského poradenství, např. v rámci dobrovolnických dnů, které dnes již řada společností organizuje. Místo např. údržby zahrad by tak zaměstnanci firem, kteří mají s obchodem a podnikáním zkušenosti, mohli „neziskovce“ pomoci po odborné stránce, a to v oblasti, kterou by si organizace mohla jen těžko dovolit z vlastních finančních zdrojů.

Pro rozvoj sociálních podniků hraje velmi důležitou roli také podpora krajů, měst a obcí. V rámci veřejných zakázek, které samosprávní celky vypisují, je možné požadovat zaměstnání nezaměstnaných na zakázce a možnost zohlednění sociálních a environmentálních kritérií při výběru dodavatelů, např. požadavek na společenskou prospěšnost uchazeče. Ve výsledku by tak kraje a obce nejen ušetřily finanční prostředky, ale přispěly by k udržitelnému rozvoji svého regionu.

V současné době funguje v ČR cca padesát sociálních podniků, jež působí v různých oblastech podnikání: úklidové služby, kavárny, cukrárny, restaurace, výrobní i zpracovatelské podniky, grafická studia, call centra, údržba zahrad a parků, prádelny atd. Většina sociálních podniků se zaměřuje na zaměstnávání znevýhodněných osob a řada z nich má statut chráněné dílny. Aktivně se problematice sociálního podnikání věnuje Ministerstvo práce a sociálních věcí, které vyhlásilo dvě výzvy určené na podporu vzniku a rozvoje nových podnikatelských aktivit zaměřených na sociální podnikání, které umožňuje sociálně vyloženým osobám a osobám ohroženým touto exkluzí vstup na trh práce.

Ve vyspělých zemích EU jsou nezaměstnaní imigranti a další skupiny osob ohrožených exkluzí motivovány nejen k zaměstnání, ale také k tomu, aby samy začaly podnikat. Samostatně výdělečná činnost osob ohrožených exkluzí je de facto sociálním podnikáním, snižuje závislost těchto lidí na státní podpoře, zvyšuje jejich sebevědomí a má další pozitivní dopady. To je pro Českou republiku zatím pravděpodobně jen hudba budoucnosti, už proto, že založení živnosti je v naší zemi administrativně a právně mnohem náročnější a zdouhavější proces než ve většině západních zemí.

Mgr. Miluše Horská
senátorka Parlamentu ČR

Realizace dotačního návrhu pro rok 2012 – tvorba reálných návrhů

1. TVORBA REÁLNÝCH NÁVRHŮ PRO JEDNOTLIVÉ POSKYTOVATELE Z ÚROVNĚ MPSV

Na základě rozhodnutí o schválení materiálu Principy dotačního řízení pro rok 2012 poradou vedení resortu ze dne 20. října 2011 stanovil resort pro účely dotačního řízení směrná rámcová čísla, definující podíl jednotlivých krajů na celkové disponibilní částce. Tato rámcová čísla byla stanovena výpočtem vycházejícím z dostupných informací a dat z dotačních řízení v předchozích letech, z konečné částky alokované ve státním rozpočtu na dotační řízení pro rok 2012 a z výše prostředků Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost Evropského sociálního fondu, které jsou předběžně určeny pro pokračování individuálních projektů krajů. Způsob stanovení směrných čísel byl také uveřejněn v tiskové zprávě, kde byly rámcově popsány také principy dotačního řízení pro roky 2012 a 2013.

Přes veškerou snahu se však nepodařilo najít vzájemnou shodu se zástupci krajů nad výší jednotlivých částek, načež se kraje v rozporu s dobrou praxí předchozích let deklaratorně a jednostranně odmítly podílet na stanovování reálných návrhů částek dotací jednotlivým poskytovatelům svým usnesení v rámci Asociace krajů České republiky. Krajské úřady doručily v daném termínu ministerstvu jednotlivé souhrnné žádosti o dotaci pro rok 2012, avšak pouze ve výši optimálního návrhu dotace, tj. ve výši, která by byla akceptovatelná pouze v případě neomezených finančních zdrojů státního rozpočtu.

MPSV vedeno snahou o zachování harmonogramu a hladkého průběhu dotačního řízení zvolilo v této situaci jediný možný způsob stanovení reálných návrhů pro jednotlivé poskytovatele sociálních služeb. Pomocí benchmarkingu a stanovením statistické úrovně výše dotace vztážené k předchozím dotačním obdobím navrhlo rozdělení u jednotlivých krajů tak, aby níže zmíněný postup zachovával rovnost přístupu z úrovně resortu a zároveň plně reflektoval priority dotačního řízení obsažené v materiálu Principy dotačního řízení. Současně byla vyčleněna tzv. rezerva ve výši 2 % alokace programu podpory A, jež může být využita pro tzv. 2. kolo dotačního řízení určené pro nově vzniklé služby nebo kapacity stávajících služeb.

Způsob a postup stanovení reálných návrhů částek dotace pro jednotlivé poskytovatele sociálních služeb ze strany MPSV:

Krok 1/Skupina 1

- Terénní a ambulantní služby péče – pečovatelská služba, osobní asistence, denní stacionáře, centra denních služeb, odlehčovací služby (jen terénní a ambulantní služby) a mimořádně služba raná péče.
- Preventivní sociální služby s převážující cílovou skupinou děti a mládež do 26 let věku ohrožené společensky nežádoucími jevy, rodiny s dětmi.

Parametr: navržena 110% dotace loňského roku

Krok 2/ Skupina 2

- Služby soc. péče terénní a ambulantní, ostatní formy – tísňová péče, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, chráněné bydlení.
- Ostatní preventivní služby neuvedené v bodě 1b).

Parametr: navržena 100% dotace loňského roku¹

Krok 3/ Skupina 3

Služby financované v rámci individuálních projektů krajů: Preventivní služby, které nebyly zařazeny do dotačního řízení v předchozím roce z důvodu zařazení do individuálních projektů krajů.

Parametr: medián dotace na pracovníka v přímé péči, dotace na lůžko, spočítán z dat loňského roku za celou ČR a aplikován na vykazovaný počet pracovníků/lůžek

Krok 4/ Skupina 4

- Poradenství NNO.
- Poradenství PO měst, obcí.
- Poradenství PO krajů.

Parametr: referenční hodnota – medián jednotky = dotace na pracovníka v přímé péči za minulý rok; vždy hodnota za všechny právní formy (NNO, PO měst/obcí, PO krajů) souhrnně za minulý dotační rok v rámci dotčeného kraje. Tato referenční hodnota byla vynásobena jednotkou dané služby, čímž vznikl optimální/reálný návrh dotace. Při nárůstu/poklesu dotace o více než 15% oproti loňskému roku bude stanoven strop ve výši 115%, resp. 85% dotace loňského roku.

Krok 5/ Skupina 5

- Rezidenční služby NNO.
- Rezidenční služby PO měst, obcí.
- Rezidenční služby PO krajů.

Parametr: ze zbývajících objemu finančních prostředků se po vypočtení návrhů v rámci kroků 1–4 vypočetla disponibilní částka na lůžko a podle počtu lůžek pak přidělena konkrétní částka. Opět bylo použito stropování + – 15% max.

Všechny návrhy MPSV jsou zkráceny s ohledem na požadavek poskytovatele a zaokrouhleny na celé tisíce Kč (směrem dolů, výjimečně – pokud by nevycházelo stropování na +/- 15% lze i směrem nahoru).

2. KONZULTACE REÁLNÝCH NÁVRHŮ DOTACÍ PRO JEDNOTLIVÉ POSKYTOVATELE S REGIONY

Nejen v souladu s dikcí, ale také s duchem zákona o sociálních službách, dotace na sociální služby ze státního rozpočtu nikdy nebyly kompenzací státu do výše sta procent úhrady nákladů sociálních služeb. Dotace jsou příspěvkem podílejícím se na financování běžných nákladů souvisejících se zajištěním základních činností sociálních služeb. Financování sociálních služeb vždy mělo být, je a bude muset být vícezdrojové. Mezi nejvýznamnější finanční zdroje pak vedle MPSV patří samotní uživatelé služeb a jejich blízcí a také další neveřejné i veřejné zdroje, tj. především místní a regionální samospráva. Jejich význam spočívá také v tom, že pro svá území vytvářejí řadu strategických dokumentů, pomocí kterých hledají způsoby a cesty, jak naplnit potřeby svých občanů. Přestože se MPSV hlásí k zodpovědnosti za distribuci jemu svěřených prostředků, pokládalo přes všechny rozpory za víc než smysluplné nabídnout participaci na této

¹ Jedná se o horní, tj. maximální hranici možné výše dotace

činnosti i kolegům z krajských úřadů, kteří díky svým znalostem mohli výrazně obohatit náhled resortu na distribuci dotací na jejich území.

Z tohoto důvodu oslovilo dne 29. 11. 2011 e-mailem pracovníky jednotlivých krajských úřadů, kteří se zabývají agendou dotačního řízení v rámci výkonu státní správy v přenesené působnosti, s nabídkou konzultací. Tyto konzultace byly jedinečnou možností, v jejímž rámci nabídlo MPSV prostor pro krajské úřady, díky kterému se do reálných vyšší částek dotace pro jednotlivé poskytovatele mohla promítnout skutečná potřeba pro financování sociálních služeb v jednotlivých lokalitách a regionech. V případě, že této nabídky v jakémkoliv rozsahu krajské úřady využily, jejich názory znamenaly cenný přínos při rozhodování MPSV o modulaci konečných návrhů a MPSV nebylo nuceno použít pouze matematický propočít.

Zároveň s tímto procesem byly zaslány dne 12. prosince 2011 návrhy MPSV stanovené výpočtem s nabídkou navrhnout resortu MPSV případně věcně odůvodněné korekce také těm krajským úřadům, které do tohoto data možnost nevyužily. I tuto příležitost využilo několik krajských úřadů a jejich komentáře byly po posouzení ze strany věcného útvaru MPSV v mnoha případech i akceptovány.

3. ZÁVĚR

MPSV postupovalo přes všechny negativní okolnosti při zabezpečování procesu dotačního řízení na rok 2012 s maximální vstřícností vůči všem zainteresovaným aktérům a věnovalo tomuto procesu zcela nadstandardní množství času a úsilí. V případech mnoha krajů se tak podařilo dosáhnout toho, že částky navržené k rozdělení v jejich území budou do nejvyšší možné míry respektovat také priority a potřeby jejich občanů. V nemnoha případech však vzhledem k úrovni odezvy některých regionů nezbyvalo nic jiného, než návrhy částky vytvářet z centrální úrovně prostřednictvím matematicko-statistických metod a s využitím veřejně dostupných relevantních informací o struktuře sociálních služeb v daných regionech.

Zdroj: MPSV, 21. 12. 2011
redakčně upraveno

Novelizace zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v průběhu roku 2011

**Zákon č. 108/2006 Sb.,
o sociálních službách, byl
v roce 2011 novelizován
celkem čtyřikrát:**

1. Zákonem č. 364/2011 Sb., ze dne 6. listopadu 2011, kterým se mění některé zákony v souvislosti s úspornými opatřeními v působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí. Byl tak nahrazen zákon č. 347/2010 Sb. z 12. listopadu 2010, který původně nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2011, byl však nálezem Ústavního soudu ze dne 1. března 2011 zrušen uplynutím dne 31. 12. 2011 a týkal se mj. snížení příspěvku na péči pro osoby starší 18 let závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I. z 2000 Kč na 800 Kč. Zákonem č. 364/2011 Sb. bylo uvedené snížení příspěvku na péči zachováno i po 31. 12. 2011.

Zákon č. 364/2011 nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2012

2. Zák. č. 366/2011 Sb., ze dne 6. listopadu 2011, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Mimo jiné rozšířil okruh subjektů s působností v oblasti sociálních služeb o Úřad práce České republiky a jeho pobočky v krajích či v Hlavním městě Praze v souvislosti s přechodem části agendy sociální péče z pověřených obcí na Úřad práce ČR.

Úpravou ustanovení § 9 zákona dochází také ke změnám ve způsobu posuzování nepříznivého zdravotního stavu, a to při stanovení stupně závislosti pro účely přiznání příspěvku na péči. Nově posudkoví lékaři posuzují pouze 10 ucelených oblastí každodenního života člověka namísto 36 úkonů ve 129 dílčích činnostech. Vyloučeny by tak měly být činnosti posuzované duplicitně, což by se mělo příznivě odrazit ve snížení administrativní zátěže posuzovaných osob. V této souvislosti byly v § 8 zákona také nově definovány jednotlivé stupně závislosti

na pomoci jiné fyzické osoby. Novelou dále dochází k navýšení příspěvku na péči u osob mladších 18 let ve II. stupni závislosti z 5000 Kč na 6000 Kč.

V ustanovení § 11 odst. 3 zákona je nově upraveno zvýšení částky příspěvku o 2000 Kč za kalendářní měsíc náležejících nezaopatřenému dítěti do 18 let věku, kterému náleží příspěvek, s výjimkami stanovenými v § 12, a rodiči, kterému náleží příspěvek a který současně pečuje o nezaopatřené dítě do 18 let věku, jestliže splňuje zákonem stanovené podmínky.

Zavádí se nový institut asistenta sociální péče (§ 83 zákona), kterým může být zdravotně způsobilá osoba starší 18 let, která tuto činnost

nevykonává jako podnikatel a současně se jedná o osobu nikoliv blízkou, která na základě písemné smlouvy pečuje o zdravotně znevýhodněnou osobu v případech, kdy se v daném místě například nenachází žádný poskytovatel sociálních služeb anebo tato osoba nemá žádnou jinou možnost, jak si zajistit individuální péči.

Mění se rovněž způsob výplaty příspěvku, který bude nově vyplácet krajská pobočka Úřadu práce, která je příslušná k rozhodnutí o příspěvku, a to v hotovosti, bezhotovostně převodem na účet příjemce nebo nově využitím platební funkce karty sociálních systémů (§ 18 zákona). Kompetence ke kontrole čerpání příspěvku na péči přechází na zaměstnance krajských poboček Úřadu práce. Kompetence zaměstnanců obcí s rozšířenou působností a zaměstnanců kraje zařazených do úřadu takové obce nebo krajského úřadu jako sociální pracovníci je upravena v novém § 93a.

Inspekci poskytování sociálních služeb u poskytovatelů nově provádí krajská pobočka Úřadu práce; místní příslušnost se přitom řídí podle místa trvalého nebo hlášeného pobytu fyzické osoby nebo sídla právnické osoby. Členové inspekčního týmu jsou povinni v případě zjištěných nedostatků informovat o výsledku inspekce osobu, která uzavřela smlouvu o poskytnutí sociální služby, nebo zákonného či

»»»» 26

Novelizace zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v průběhu roku 2011

JUDr. Vladimír Hort

25 >>>>

jiného zástupce. K dílčím změnám dochází také v oblasti dalšího vzdělávání sociálních pracovníků, mj. v krácení rozsahu tohoto vzdělávání v případě překážek v práci nebo při pracovním úvazku kratším než 1 rok a zpřesnění samotného pojmu tohoto vzdělávání.

Přechodná ustanovení zákona č. 366/2011 Sb. pak stanoví povinnost registrujícího orgánu vyzvat nejpozději do 31. ledna 2012 písemným sdělením poskytovatele sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru poskytovatelů sociálních služeb podle § 85 odst. 1 zákona, aby ve lhůtě do 1 měsíce od doručení výzvy na tiskopisu předepsaném MPSV sdělili číslo platebního účtu, na který bude vyplácena úhrada za potřebnou pomoc z příspěvku na péči podle § 18 zákona č. 108/2006 Sb., ve znění účinném od 1. 1. 2012. Poskytovatelé pomoci osobám závislým na pomoci jiné osoby ve zdravotnických zařízeních ústavní péče, ve speciálních lůžkových zdravotnických zařízeních hospicového typu a v dětských domovech, kteří poskytují pomoc podle zákona č. 108/2006 Sb., i po 1. 1. 2012, jsou povinni podat žádost o zapsání do registru poskytovatelů podle § 85 ve lhůtě nejpozději do 31. března 2012.

Zákon nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2012. V ustanovení § 75 odst. 2 zákona č. 108/2006, o sociálních službách, novela ruší písmeno e), podle něhož se pečovatelská služba poskytuje bez úhrady pozůstalým manželům (manželkám) po osobách vyjmenovaných v tomtéž ustanovení pod písmeny b), c), d) – tj. pozůstalým po účastnících odboje, po účastnících soudní rehabilitace podle z. č. 119/1990 Sb. a po osobách, které byly zařazeny v tábore nucených prací..., a tiito pozůstalí jsou starší 70 let. Zrušení tohoto ustanovení zákona však nabývá účinnosti teprve dnem 1. 1. 2014.

3. Zákonem č. 375/2011 Sb., ze dne 6. listopadu 2011, kterým se mění některé zákony

v souvislosti s přijetím zákona o zdravotních službách, zákona o specifických zdravotních službách a zákona o zdravotnické záchranné službě, se provádí legislativně technické úpravy textu zákona v souvislosti se změnami v oblasti poskytování zdravotních služeb.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. května 2012.

4. Zákonem č. 420/2011 Sb., ze dne 27. října 2011, o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, který přináší do zákona o sociálních službách požadavek bezúhonnosti také pro právnické osoby, které budou poskytovat sociální služby (§ 79 odst. 1 písmeno c) zákona).

Zákon nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2012.

S účinností od 1. 1. 2012 došlo vyhláškou č. 391/2011 ze dne 30. 11. 2011 k novelizaci prováděcí vyhlášky č. 505/2006 Sb. Novelou se mj. mění způsob hodnocení schopnosti občana zvládat základní životní potřeby, zvyšují se úhrady za poskytování osobní asistence, pečovatelské služby, odlehčovací služby, chráněného bydlení, sociálních služeb v azylových domech a následné péče.

Významnou je změna systému hodnocení kvality sociálních služeb inspekčními orgány. Bylo zrušeno rozdělování jednotlivých kritérií standardů kvality sociálních služeb na zásadní a nezásadní včetně bodového hodnocení výsledku inspekce. Výstupem inspekce nově bude popis zjištěných nedostatků v naplňování jednotlivých standardů kvality a jejich kritérií poskytovatelem. Inspekční tým může nově také navrhnout konkrétní termínovaná opatření, která povedou k dosažení daného standardu či kritéria kvality.

JUDr. Vladimír Hort

Vyúčtování použití příspěvku na péči v pobytových zařízeních

V souvislosti s novelou zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. se objevily dotazy, zda i pobytová zařízení musí každý měsíc vyúčtovat uživateli použití příspěvku na péči (tak jak je uváděno v § 18 odst. 4 zákona). Asociace poskytovatelů sociálních služeb požádala o stanovisko MPSV ČR, které zní:

Ustanovení § 18 odst. 4 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění zákona č. 366/2011 Sb., stanoví povinnost poskytovatelům sociálních služeb, kteří poskytují sociální služby na základě oprávnění podle § 78 odst. 1, vyúčtovat příjemci příspěvku výši úhrady potřebné pomoci poskytnuté v kalendářním měsíci, a to nejpozději do 15 ka-

lendářních dnů po uplynutí kalendářního měsíce, v němž byla pomoc poskytnuta. Jde-li o poskytovatele pobytových sociálních služeb, za které se hradí úhrada podle § 73 zákona o sociálních službách, je výše úhrady potřebné pomoci stanovena přímo zákonem v ustanovení § 73 odst. 4. Proto hradí-li klient pobytového zařízení úhradu za péči ve výši stanovené zákonem podle § 73 odst. 4, nemusí poskytovatel takto stanovenou výši úhrady potřebné pomoci vyúčtovat. Pokud však klient pobytového zařízení pobývá v rámci kalendářního měsíce mimo zařízení, poskytovatel zpravidla poskytuje v souladu se svými vnitřními pravidly vratku zaplacené úhrady za péči. V tomto případě je poskytovatel povinen provést vyúčtování podle § 18 odst. 4 zákona.

K opatrovnickému řízení

Jestliže fyzická osoba pro duševní poruchu, která není jen přechodná, není vůbec schopna činit právní úkony, soud tuto osobu podle § 10 občanského zákoníku způsobilosti k právním úkonům zbaví nebo tuto způsobilost v přiměřeném rozsahu omezí. Podle § 27 odst. 2 občanského zákoníku je zákonným zástupcem fyzické osoby, která byla rozhodnutím soudu zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům byla rozhodnutím soudu omezena, soudem ustanovený opatrovník.

Celý proces probíhá podle občanského soudního řádu ve dvou řízeních. Nejprve soud v řízení o způsobilosti k právním úkonům podle § 186 a násl. občanského soudního řádu rozhoduje o tom, zda je posuzovanou osobu třeba zbavit nebo omezit ve způsobilosti k právním úkonům a v jakém rozsahu. Pak podle systematiky občanského soudního řádu následuje řízení opatrovnické podle § 192 a násl., ve kterém soud hledá osobu vhodnou k výkonu funkce opatrovníka. Měl by oslovit nejdříve nejbližší příbuzné, poté jiné vhodné osoby, které jsou způsobilé a ochotné funkci opatrovníka vykonávat, a není-li taková osoba nalezena, ustanoví soud opatrovníkem podle § 27 odst. 3 obecní úřad nebo zařízení obce, jestliže je oprávněno vystupovat svým jménem v právních vztazích.

Mezi rozhodnutím o zbavení/omezení způsobilosti k právním úkonům a rozhodnutím o ustanovení opatrovníka může uplynout různě dlouhá doba, během které osoba bez způsobilosti k právním úkonům nemohla právně jednat a nebyl nikdo, kdo by ji zastoupil, což pro ni v praktickém životě vyvolávalo mnohé obtíže. Občanský zákoník na takovou situaci některými mechanismy pamatuje. Např. § 113 občanského zákoníku stanoví, že: „Jde-li o práva osob, které musí mít zákonného zástupce, nebo o práva proti těmto osobám, promlčení nepočne, dokud jim zástupce není ustanoven. Již započaté promlčení probíhá dále, avšak neskončí, dokud neuplyne rok po tom, kdy těmto osobám bude zákonný zástupce ustanoven nebo kdy překážka jinak pomine.“ Nejvyšší soud poté dané ustanovení vyložil tak, že: „Účinek

ustanovení § 113 občanského zákoníku se vztahuje na celou dobu, kdy osoba stížená duševní poruchou, jež ji činí k právním úkonům neschopnou, nemá zákonného zástupce, nejen na časový interval mezi právní mocí rozhodnutí o zbavení způsobilosti k právním úkonům a právní mocí rozhodnutí o ustanovení opatrovníka. Zastoupení této osoby ve sporu advokátem na základě plné moci podmínku zákonného zastoupení nenaplnjuje.“ (Srov. rozsudek 25 Cdo 4670/2007, ze dne 18. 6. 2010, přístupný na www.nsoud.cz.) Daný výklad dopadá např. na situace, kdy dojde k dlouhodobé hospitalizaci pacienta po cévní mozkové příhodě (a z tohoto důvodu třeba už neschopného komunikace) a řízení o ome-

zí, než určí osobu, jejímž prostřednictvím bude omezovaný nadále vykonávat své práva. Pokud tak soud neučiní, nemůže jeho rozhodnutí, s ohledem na působení čl. 5 Listiny, bránit omezovanému přímo se domáhat ochrany svých práv.“

Veřejný ochránce práv upozornil na daný nálezn Ministerstvo spravedlnosti, které začalo prověřovat rozhodovací činnost soudů, zda podle tohoto nálezu postupují. Vzhledem k tomu, že Ministerstvo spravedlnosti nemá vůči soudům žádnou nařizovací pravomoc, mohlo daný postup soudům pouze doporučit. Na podzim loňského roku pak Ministerstvo spravedlnosti vypracovalo komplexní novelu občanského soudního řádu, která se kromě podstatných změn detenčního řízení probíhajícího ve zdravotnických zařízeních dotýká i řízení opatrovnického. V novele ministerstvo navrhovalo nový text § 190 odst. 1 občanského soudního řádu, který měl znít: „V rozsudku, jímž se zbavuje nebo omezuje způsobilost k právním úkonům, ustanoví soud opatrovníka.“ Podle důvodové zprávy měla nová úprava v § 190 mít ty pozitivní

efekty, že o ustanovení opatrovníka bude rozhodováno současně se zbavením nebo omezením způsobilosti k právním úkonům.

Touto změnou by došlo ke zvýšení ochrany práv osob, které jsou zbaveny nebo omezeny způsobilosti k právním úkonům. Dále mělo dojít ke zefektivnění soudního řízení a k pozitivním sekundárním dopadům na státní rozpočet, neboť v současné době probíhalo rozhodování zbytečně ve dvou na sebe navazujících řízeních. Po proběhnuvším připomínkovém řízení nakonec ministerstvo od novely § 190 občanského soudního řádu ustoupilo a navrhuje celou situaci řešit tak, že v § 113 odst. 2 občanského soudního řádu bude stanoveno, že s řízením o zbavení způsobilosti k právním úkonům je spojeno řízení o ustanovení opatrovníka. I tato změna, pokud tedy bude schválena vládou a parlamentem, by však celému systému ustanovování opatrovníků rozhodně prospěla.

Mgr. Jiří Foral

**VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV
OMBUDSMAN**

zení způsobilosti k právním úkonům započne až po jeho propuštění do domácí péče. Podle výkladu Nejvyššího soudu by se § 113 občanského zákoníku vztahoval i na období hospitalizace, kdy se osoba de facto již nacházela ve stavu odůvodňujícím omezení způsobilosti k právním úkonům kvůli předešlé cévní mozkové příhodě, ale de iure toto řízení ještě ani nebylo započato.

Problémů plynoucím z toho, že osobám zbaveným/omezeným ve způsobilosti k právním úkonům nebyl třeba po několik měsíců ustanoven opatrovník, si všiml i Ústavní soud, který ve svém nálezu IV. ÚS 412/04 ze dne 7. 12. 2005 uvedl, že: „Ustanovení čl. 5 Listiny základních práv a svobod stanoví, že každý je způsobilý mít práva, což zavazuje obecné soudy, aby v opatrovnickém řízení nevydaly rozhodnutí o omezení způsobilosti k právním úkonům

Bezbariérová Olomouc si

rozhovor s Mgr. Evou Machovou, náměstkyní

V e čtvrtek 1. prosince 2011 se v Bruselu při příležitosti Evropského dne zdravotně postižených slavnostně udělovala ocenění Access City Award 2012 za zpřístupňování měst osobám se zdravotním postižením.

Hlavní cenu iniciativy organizované Evropskou komisí ve spolupráci s Evropským fórem zdravotně postižených si odnesl rakouský Salcburk. Velkého úspěchu v konkurenci 114 měst z 23 zemí Evropské unie dosáhl jediný zástupce České republiky, který se dostal až mezi 8 finalistů – město Olomouc za svůj projekt „Bezbariérová Olomouc“ obdrželo zvláštní uznání za inovativní informační projekty, komunikaci a nové technologie, kterými pomáhá zvyšovat kvalitu života osob se zdravotním postižením. O oceněném projektu jsme hovořili s náměstkyní olomouckého primátora Mgr. Evou Machovou, která má sociální oblast v Olomouci ve své kompetenci a projekt Bezbariérová Olomouc do soutěže přihlásila.

Mgr. Eva Machová

Je bruselské ocenění prvním ohodnocením projektu Bezbariérová Olomouc, nebo jste uznání za toto úsilí obdrželi již při jiných příležitostech?

Projektu Bezbariérová Olomouc se již několikrát dostalo pocty být oceněn. Na národní úrovni se nám podařilo získat 1. místo v soutěži Obec zdravotně postižených 2003, kterou vyhlásil Svaz měst a obcí České republiky a v roce 2004 udělila projektu Národní rada zdravotně postižených ČR čestné uznání v soutěži Mosty v kategorii pro instituce veřejné správy.

Také v zahraničí se již projektu podařilo prosadit; v roce 2005 jsme získali cenu Exemplární aktivity evropského města od francouzské federace Association Pour Adultes et Jeunes Handicapés.

Kdy projekt vlastně vznikl?

Projekt vznikl v roce 2001. Vzešel ze spolupráce tehdejších zaměstnanců odboru sociálně zdravotního a občanů s postižením.

Co je hlavní myšlenkou, resp. cílem projektu?

Nosnou myšlenkou projektu je postupnými kroky učinit město Olomouc zcela přístupné a bezpečné všem občanům i návštěvníkům. Přístupnost je otázkou odstraňování bariér architektonických a technických, ale i komunikačních a informačních a je také věcí důsledného předcházení vzniku bariér nových. Přístupnost se týká každého z nás – bezbariérovost prostředí je kladem pro všechny, bariérové prostředí nepřináší nic dobrého nikomu z nás. Nejen lidé s postižením, ale i rodiče s malými dětmi, senioři, cestující s těžkými zavazadly, všichni vítají možnost se snadno a bezpečně pohybovat po městě. Každý se tedy ve svém životě dostává do situací, kdy přístupné město velmi ocení.

Pod termínem „bezbariérovost“ si většina lidí představí především bezbariérové chodníky, vstupy do budov či prostředků městské hromadné dopravy. Olomoucký projekt však zahrnuje mnohem víc...

Ano, je to tak, snížené obrubníky, nájezdy či nízkopodlažní veřejná hromadná doprava, to jsou velmi důležité a dobře viditelné prvky bezbariérovosti. Co je již méně vidět, jsou například úpravy pro osoby s postižením zraku. Pro ty je vytvořen systém pro samostatnou orientaci ve veřejné dopravě. Vozový park je kompletně vybaven zvukovými hlásiči, které umožňují včasné informování osob

s postižením zraku na konkrétní zastávku. Naprogramovaný hlásič také může cestující upozornit například na výluku tramvajové dopravy, řidič může do systému vstoupit a upozornit na aktuální události. Vnější zvukové hlásiče po vyslání impulsu cestujícím s postižením zraku stojícím na zastávce oznámí číslo linky a směr jízdy tramvaje nebo autobusu. Dalším impulsem může cestující upozornit řidiče na svůj záměr nastoupit do vozidla nebo z něj vystoupit. Novým využitím informačních technologií v hromadné dopravě v Olomouci jsou tzv. „inteligentní zastávky“. Jedná se o elektronické informační panely, které zobrazují informace o nejbližších dvou až třech spojích na jednotlivé zastávce, jejich čís-

z Bruselu přivezla zvláštní uznání olomouckého primátora

Haptický model historického centra Olomouce (Jan Andreáš)

la, konečné stanice, časy příjezdů a eventuálně zpoždění. Všechny tyto údaje jsou dostupné také v hlasovém výstupu pro osoby s postižením zraku a zobrazuje se také informace o tom, zda se blíží bezbariérový spoj.

Dalšími prvky bezbariérové orientace, kterých si veřejnost běžně nevšimne, jsou například tzv. „majáčky“ umístěné na veřejné budově, které na povel vysílačkou osobám s postižením oznamují, u jaké budovy se nacházejí a současně poskytují potřebné informace pro orientaci v prostoru. V našem pojetí se však snažíme přístupnost zahrnout do všech odvětví veřejného života, tedy například nabídnout i kulturní či turistické možnosti, jako třeba mapu

města v hmatovém provedení. Nový multimediální průvodce Olomoucí obsahuje mezi dalšími i trasu vhodnou k absolvování pro osoby se sníženou schopností pohybu. Tento průvodce má hlasový i vizuální výstup, takže je dobře použitelný i pro osoby se smyslovým postižením. Město také podporuje tvorbu haptických modelů významných olomouckých památek, které osobám s postižením zraku umožňují hmatem poznat architekturu a naše kulturní dědictví. Finančně podporuje také projekt zajišťující průvodcovství katedrálou sv. Václava, kde byla vytvořena pro osoby s postižením zraku speciální prohlídka, která je velmi vyhledávaná turisty z celé republiky.

Při vytváření města bez bariér jste jistě spolupracovali také s veřejností, organizacemi zastupujícími osoby se zdravotním postižením apod. Jak taková spolupráce vypadala?

V úplných začátcích projektu byla provedena anketa, ve které se veřejnost vyjadřovala k potřebě bezbariérového prostředí. Každý občan se mohl zapojit do ankety a dát tak městu vědět, jaký je jeho pohled. Na základě této ankety byla poté stanovena opatření samotného projektu. V pracovní skupině projektu Bezbariérová Olomouc jsou členy i nyní, stejně jako v době začátků projektu, zástupci organizací a skupin osob se sníženou schopností pohybu a orientace, stejně jako pracovníci zainteresovaných odborů magistrátu, dále zástupci oblasti veřejné dopravy a vzdělávání. Celý projekt je založen na této spolupráci, všechny kroky a aktivity v projektu jsou vždy projednány v pracovní skupině a do všech aktivit jsou zástupci osob se sníženou schopností pohybu a orientace zapojováni. Jsou členy výrobních výborů, testují navrhovaná řešení a především mají důležité slovo při plánování dalších potřebných aktivit. Veřejnost je také pravidelně vyzývána prostřednictvím Radničních listů k projevení svého názoru v oblasti přístupnosti. Například při tvorbě územní studie Bezbariérová doprava v Olomouci byli občané vyzváni k návrhům plánu další práce při tvorbě sítě bezbariérových tras. Každý občan může se svým návrhem či problémem kdykoli kontaktovat manažerku projektu, která tyto návrhy přednese na setkání pracovní skupiny a práce na řešení problému může začít.

Vy sama máte k sociální oblasti velmi blízko nejen jako náměstkyně primátora zodpovědná za tuto sféru. Pokud vím, donedávna jste pracovala v sociálních službách ...

Ano, od roku 1993 do roku 2009 jsem pracovala na sociálních odborech Magistrátu města Olomouce a následně i Krajského úřadu Olomouckého kraje. Byla jsem u zrodu projektu Bezbariérová Olomouc, dlouhá léta jsem byla členkou pracovní skupiny. Před vstupem do komunální politiky jsem byla ředitelkou Domova Alfreda Skeneho v Pavlovicích

»»» 30

Bezbariérová Olomouc si z Bruselu přivezla zvláštní uznání

rozhovor s Mgr. Evou Machovou, náměstkyní olomouckého primátora

29 >>>

u Přerova, domova pro seniory. Často vzpomínám na uživatele služeb i své kolegy z domova.

Ovlivnily vaše zkušenosti a znalosti z oblasti poskytování sociálních služeb seniorům také vaše působení na magistrátu a v oceněném projektu?

Samozřejmě, že ovlivnily. Získané zkušenosti i dovednosti jsou pro mé rozhodování výhodné. Dlouhá léta jsem byla vedoucí oddělení sociálních služeb na magistrátu města, jednala jsem s veřejností i se zástupci neziskových organizací. Když jsem se dozvěděla o možnosti zapojit se do vyhlášené soutěže, neváhala jsem. Ocenění, které jsme získali, patří dlouhé řadě lidí.

Co pro vás a všechny, kteří se na projektu podílejí, tak významné ocenění, jaké Olomouc v Bruselu obdržela, znamená?

Ocenění je pro nás všechny především obrovskou motivací do další práce. Víme, že jí máme před sebou ještě mnoho, přece jen jako město se středověkou historií máme složité výchozí podmínky. Ale to, co nás dle mého názoru především odlišuje od jiných měst, je vůle tyto problémy a překážky znát a především vůle je řešit a odstraňovat. Máme obrovskou oporu ve veřejnosti, v Olomouci už je projekt známý, a také v samotných lidech s postižením, kteří nás ve srovnání s jinými městy vždy chválí, a tím nás dále motivují. Ocenění z Bruselu je pro nás signálem, že jdeme po správné cestě, že práce na přístupném městě je skutečně důležitá, a je pro nás motorem v dlouhé cestě za cílem vytvoření přístupného a bezpečného města pro všechny.

Zahrada smyslů – nejen pro nevidomé (Jana Čuková)

Multimediální průvodce obsahuje i trasu „Bezbariérová Olomouc“ (Jan Andreáš)

A jak se bude projekt Bezbariérová Olomouc vyvíjet dál?

Projekt je stále naplňován aktivitami, které společně plánujeme. V roce 2012 plánujeme dále rozšířit síť bezbariérových tras, letos by měla dojít řada na městskou část Lazce. Mezi občany bude nyní distribuována mapa, která identifikuje bariéry v prostředí nejužívanějších pěších tras, aby si lidé s potížemi při pohybu mohli najít nejvhodnější cestu do cíle, který potřebují. Součástí je letáček s možnostmi využití volného času pro občany a návštěvníky s omezenou

schopností pohybu a orientace a také seznam přístupných veřejných budov včetně restaurací. Tato část obsahuje i informace pro rodiče s malými dětmi, zda podnik má hrací či přebalovací koutek. Mapu přístupnosti upravíme a umístíme na web města, kde by mohla být, na rozdíl od tištěné verze, stále aktualizována. Máme také další plány v oblasti turismu. Po přečtení výše napsaného vidíte, že máme před sebou spoustu práce, na kterou se těšíme.

Text: Zdeněk Kašpárek

V hmatovém provedení je k dispozici také model radnice (Jana Čuková)

Katedrála nabízí specializované prohlídky pro zájemce s postižením zraku (Jan Andreáš)

Pracovní a sociální agentura SANANIM: Podpora vstupu na trh práce

Projekt Příprava a podpora vstupu na trh práce pro bývalé uživatele návykových látek a osoby ohrožené drogovou závislostí v konfliktu se zákonem, financovaný z prostředků ESF v rámci operačního programu Praha Adaptabilita, vychází z více než pětiletých zkušeností Pracovní a sociální agentury SANANIM (PSA).

Jejími klienty jsou především bývalí uživatelé návykových látek, kterým poskytuje pracovní poradenství, podporu při nalezení a udržení zaměstnání, sociální poradenství a další související služby s cílem napomoci jejich stabilizaci a úspěšnému přechodu do života bez drog. Jde o lidi po léčbě, abstinující a motivované ke změně, kteří mají vzhledem ke svému předchozímu životnímu stylu velmi omezenou možnost nalézt práci. O výsledcích práce PSA svědčí, že ti, kteří ve spolupráci s ní zaměstnání najdou, si ho z 80 % také udrží. Tím se významně snižuje riziko, že se vrátí ke starému způsobu života, a to je prospěšné nejen pro ně, ale pro celou společnost.

Přestože v Praze je nezaměstnanost nižší než jinde v ČR, pro některé skupiny osob, jako jsou právě bývalí uživatelé návykových látek, je šance nalézt práci velmi malá a v řadě případů ji bez vnější pomoci nemají vůbec žádnou. Potýkají se nejen s nulovou praxí, nízkým vzděláním, zdravotními omezeními, chybějícími pracovními návyky a sociálními dovednostmi pro jednání s úřady i zaměstnavateli, ale také s kriminální historií. Ze statistik PSA vyplývá, že zápis v rejstříku trestů má přes 40 % klientů.

Zkušenosti PSA s prací s klienty, kteří potřebují systematické vedení a podporu při vstupu na trh práce a v počátcích svého nového zaměstnání, ale také s prací s osobami se zápisem v rejstříku trestů, se zúročily v současném projektu Podpora vstupu na trh práce. Ten se víc zaměřil na využití podporovaného zaměstnání, případně startovacího zaměstnání, a ve spolupráci s Centrem pro osoby v konfliktu se zákonem SANANIM (COKUZ) na poskytování pracovní a sociální podpory osobám ohroženým drogovou závislostí bezprostředně opou-

štějícím výkon trestu odnětí svobody, případně výkon vazby.

Partnerem projektu je Vazební věznice Praha-Ruzyně, s níž je realizována část aktivit zaměřená na klienty s trestní minulostí, se kterými jsou kontakty navazovány v době, kdy jsou ještě ve věznicích. Ihned po propuštění se tak může začít pracovat na hledání práce a řešení sociálních problémů. Možnosti probační a mediační služby, jak jim pomoci, jsou omezené a nalezení zaměstnání do nich nespadá. V průběhu projektu se ukázalo, že toto provázání je zajímavé i pro další věznic, a nyní v něm například spolu-

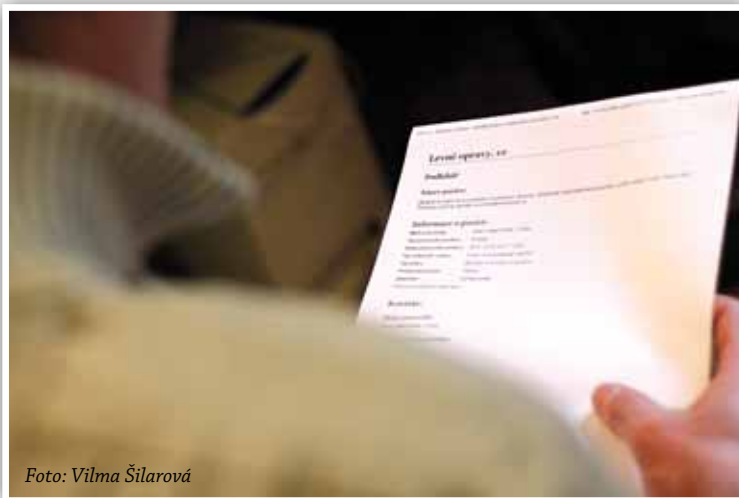

Foto: Vilma Šilarová

pracuje i Věznice Světlá nad Sázavou. Ročně je v projektu zapojeno přibližně 20 klientů právě propuštěných z vězení, dalšími klienty jsou lidé několik měsíců po propuštění či se zápisem v rejstříku trestů, kterých je ročně 50–60. Pro tyto lidi je obtížné najít práci u běžného zaměstnavatele, přičemž největší překážkou je právě zápis v rejstříku trestů.

Motivovaným odsouzeným, kteří jsou po propuštění v sociální izolaci a nouzi, pomáhá PSA překlenout kritické období. Je možné zaměstnat je formou brigád nebo u spolupracujícího zaměstnavatele, zajistit jim přechodné ubytování, uhradit MHD při dojíždění na pohovory či do zaměstnání a poskytnout stravenky.

Podmínkou je však intenzivní spolupráce klienta nejen při hledání zaměstnání či brigády, ale také kontakt se státní správou (úřady práce, sociální odbory), kde se v součinnosti řeší jeho budoucí sociální situace. Většinou se podaří úspěšně provést prvními měsíci 75 % z nich.

Dalším specifickým zaměřením projektu je podpora klientů, kteří většinou nemají zápis v rejstříku trestů, avšak při vstupu na trh práce potřebují intenzivní podporu, nejsou tak stabilizovaní, nemají praxi, vzdělání a potýkají se s různými zdravotními obtížemi. Často jde o matky-samoživitelky. Pro tyto klienty je zajišťováno podporované zaměstnání především v sociální firmě SANANIM, o. s., Café Therapy, nebo v uklidových firmách. Jde o typ zaměstnání, kde jsou klienti současně vedeni a podporováni. Zůstávají tak v kontaktu s PSA a po tomto „startovacím“ zaměstnání hledají pracovní

místo na volném trhu práce. Ročně pracujeme s přibližně 30 takovými klienty.

Na PSA se dále každoročně obrátí dalších cca 50 bývalých uživatelů, kteří ukončili léčbu nebo jsou v doléčovací či substitučním programu a hledají práci, potřebují pomoc se sepsáním životopisu, připravit na pohovor se zaměstnavatelem, pomoci při výběru vhodného zaměstnání nebo potřebují pomoc při řešení sociálních věcí, nejčastěji dluhů a exekucí.

K aktivitám projektu rovněž patří semináře či přípravné workshopy v léčeb-

nách, komunitách a ve věznicích, jejichž smyslem je seznámit klienty s tím, co je při hledání práce čeká a na co se budou muset připravit. Komunity a věznic objíždíme po celé ČR, avšak další pomoc můžeme poskytnout jen klientům v Praze.

Za dva roky realizace projektu jsme podporu při hledání práce a řešení sociálních otázek poskytli přibližně 300 klientům a stejný počet lidí se účastnil seminářů.

Marcel Ambrož

Pracovní a sociální agentura SANANIM,
Štítňeho 30, Praha 3
tel.: +420 222 954 098,
e-mail: agentura@sananim.cz
www.sananim.cz

Dílčí výstupy z projektu SAVE AGE

V minulých číslech jsme informovali o průběhu projektu SAVE AGE (Strengthening Energy Efficiency Awareness Among Residential Homes for Elderly People), jehož partnerem je i APSS ČR. Posláním projektu SAVE AGE je zavádění nových strategií v pobytových zařízeních sociálních služeb, které povedou k úspornějšímu využívání energie. V rámci projektu byla provedena analýza současné situace ve vybraných zařízeních z hlediska využití energie (v ČR je projekt realizován v 10 zařízeních). Dále proběhlo porovnání údajů v rámci 10 evropských států. Jedním z výstupů je i zpracování příkladů dobré praxe vzešlých z této analýzy.

Existuje mnoho způsobů, jak dosáhnout lepší využitelnosti energie. Některé jsou efektivnější než jiné, záleží na typu budovy, jejím umístění, vlivu klimatu a okolních podmínkách. Každá partnerská země projektu SAVE AGE vypracovala několik případových studií a z nich vzešly návrhy na možné zvýšení energetické účinnosti. Některé návrhy se objevovaly častěji než jiné. Tato skutečnost může být chápána jako indikátor pro manažery domovů pro seniory k dosažení úspory energie. Přesto však i ostatní návrhy mohou být relevantní a v některých případech dokonce vhodnější k realizaci.

Viz Obr. 1: Seznam příkladů dobré praxe identifikovaných ve všech 10 zemích.

➤ Solární vytápění

Slunce je celosvětově primárním zdrojem energie. Solární technologie dokážou využít sluneční paprsek jako čistý zdroj energie pro vytápění a ohřev vody. Proto má solární energie široké možnosti využití v oblasti domovů pro seniory. Je zřejmé, že tyto systémy jsou produktivnější ve středomořských státech, jako je Portugalsko, Itálie a Španělsko, ale využití nejnovějších technologií umožňuje její použití i ve středoevropských a severovýchodních zemích, jakými jsou Švédsko, Nizozemí a Německo. Proto jsou tyto systémy instalovány po celé Evropě a je to jeden z nejlepších příkladů dobré praxe v oblasti využitelnosti energií.

➤ Energetický management

Energetický management je vysoce účinný, automatizovaný systém řízení v oblasti tepelných a elektrických zařízení v domovech pro seniory (ohřev teplé vody, osvětlení, vytápění, elektrické spo-

třebiče apod.). Je lépe využít externí firmu, která provede celkovou energetickou studii v zařízení (nikoli pouze porovnání spotřeby energií v minulosti). Energetický audit a následně provedená opatření mohou spotřebu energií snížit o 30 i více procent.

➤ Osvětlení

Osvětlení je důležitou oblastí při snižování spotřeby elektrické energie. V domovech pro seniory připadá 15–30% spotřeby elektrické energie na nutné trvalé osvětlení mnohých prostor. Renovace osvětlení je jednoduchý, ale nezanedbatelný způsob úspory energie.

Nejrozšířenějším způsobem osvětlení v domovech pro seniory je zářivka.

V mnoha případech se používá starý typ trubice T8, která má spotřebu 68 W, což v závislosti na délce svícení znamená roční náklady 27–54 €. Další nevýhodou je její kratší životnost. Dobrou praxí v tomto případě je výměna trubice T8 za T5 s úsporou 30–40% energie a životností 8–10 let. Finanční návratnost této výměny je 2 roky při 2500 hodinách svícení a 1 rok při 5000 hodinách svícení. Výraznou úsporu a snížení počtu svítidel až o 50% umožňuje také lepší využití světla ze zářivek pomocí instalace reflexních ploch nad zářivkové trubice, další prokazatelnou úsporu přinese výměna zastaralých zářivek s elektromagnetickým ložiskem způsobujících magnetický balast (zářivky, které po rozsvícení několikrát bliknou nebo vydávají po rozsvícení bzučivý zvuk) za moderní zářivky s elektronickým ložiskem.

Další možností osvětlení je použití LED-technologie (především v prostorách, kde se svítí permanentně – chodby, haly). I když se v současné době jedná o způsob osvětlení s nejvyššími pořizovacími náklady, předpokládá se, že pořizovací cena bude klesat. Středně velké zařízení s přibližně 100 svítidly, které nahradí tradiční žárovky systémem LED, ušetří přibližně 85% energie za svícení.

Dobrá praxe	CZ	FR	DE	GR	I	NL	PT	SI	ES	SE
Solární vytápění	x	x		x	x		x	x		
Energetický management		x		x				x		
Prádelna		x		x						x
Osvětlení					x	x	x			
Obnovitelné zdroje & systémy lépe využívající energii			x			x				
Úprava budov	x		x							
Izolace						x			x	
Pasivní domy			x							x
Klimatizace									x	
Změna chování			x							
Chlazení										x
Efektivnější vybavení					x					
Tepelné čerpadlo	x									
Mikro-CHP systémy							x			
Strategie								x		
Ventilace									x	

Obr. 1: Seznam příkladů dobré praxe identifikovaných ve všech 10 zemích.

V neposlední řadě je to instalace senzorů denního světla nebo detektorů pohybu, které světlo vypnou, pokud není třeba svítit.

Viz Obr. č. 2: Souhrn nejlepších příkladů dobré praxe v oblasti osvětlení.

» Obnovitelné zdroje energie

Využívání obnovitelných zdrojů je umožněno inovativními technologiemi, redukuje spotřebu fosilních paliv a dovoluje získávat energii přátelskou k životnímu prostředí. Jedná se o inovace, které jsou spojeny s relativně velkými investicemi, a jejichž užitečnost se projeví v delším časovém horizontu. Takovým projektem je např. spalovna inkontinenčních pomůček v německém Liebenau, která produkuje teplo spalováním odpadu ze 150 domovů pro seniory v okolí. Pro tuto pilotní spalovnu byla vyvinuta unikátní technologie, díky které lze získat energii z odpadu vznikajícího při výměně inkontinenčních pomůček. Osmdesát procent takto získané energie pochází z obnovitelných zdrojů.

V příkladech dobré praxe vypracovaných v rámci projektu SAVE AGE jsou zmíněny i mnohé další možnosti úspor energií. Pro nově projektované domovy pro seniory je jednou z možností např. metoda tzv. pasivního domu – jedná se o speciální technologii výstavby, kde jsou pak velmi nízké nároky na vstupní energii k vytápění. Je možné využít tzv. mikro-CHP systémy (mikrogenerační jednotky), které nahrazují běžný kotel ústředního vytápění a poskytují teplo a ohřev teplé vody jako obvykle, navíc však vyrábí elektrickou energii. Jejich nevýhodou je značná pořizovací cena, která brání jejich plošnému rozšíření.

Dalším způsobem energeticky nenáročného vytápění je použití tepelného čerpadla.

» Rekonstrukce budov

U každé budovy procházející celkovou rekonstrukcí musí být zlepšeno využití energie, např. použitím izolace nebo lepším monitorováním spotřeby energií. V blízké budoucnosti se všechny budovy sloužící k veřejným účelům budou muset prokázat certifikátem o úsporném využití energie, což by u jejich majitelů a uživatelů mělo vést ke zvýšení povědomí o chování vedoucímu k úsporám energií. Bylo spočítáno, že např. zateplením budovy lze ušporet až 20 % energie.

» Prádelny

Prádelny jsou jedním z největších spotřebitelů energie v domovech pro seniory. Potřeba prádla na osobu a den v domově pro seniory je 1,2–3 kg, každý kilogram prádla vyžaduje 1,5 až 2,5 kW energie a 20

Země	Opatření	Úspory	Návratnost	Ostatní
	Výměna T8 ⇒ T5	30–40 % (energie)	2 roky (2500 h/rok svícení) 1 rok (5000 h/rok svícení)	Životnost T5 je 3x delší
	Dodatečné reflexní plochy	50 % (energie) (27–54 €/svítidlo)	1 rok (2500 h/rok svícení) 0,5 roku (5000 h/rok svícení)	
	Elektromagnetický balast + senzory denního světla	50 % (2 500 h/rok svícení)		Životnost zářivky je o 50 % delší
	Senzory denního světla	25–40 % (závislé na stmívání)	3 roky (2500 h/rok svícení) 1,5 roku (5000 h/rok svícení)	
	Detektory pohybu	10–30 % (přidané k senzorům denního světla)	3 roky (2500 h/rok svícení) 1,5 roku (5000 h/rok svícení)	
	Žárovka ⇒ LED	85 % (energie)		- 4,5 t CO ₂ /rok (2500 h/rok svícení) - 9 t CO ₂ /rok (5000 h/rok svícení)

Obr. č. 2: Souhrn nejlepších příkladů dobré praxe v oblasti osvětlení.

až 30l vody, z čehož třetinu tvoří teplá voda. Náklady na vyprání 1 kg prádla jsou mezi 0,11 až 0,23 €. Proto je velmi důležitý výběr spotřebičů (A+++ a jejich efektivní využívání (prát vždy plnou pračku, vyždímat prádlo do sušičky minimálně na 1000 otáček/min atd.). Energeticky nejefektivnější způsob sušení prádla je věšení venku (i v zimě, kdy je nízká vlhkost vzduchu). Dalšími možnostmi úspory energie je připojení recyklovací jednotky, která zachytí vodu z předposledního cyklu praní a závěrečného ždímání a použije ji na další praní (úspora až 1/3 vody), praní a sušení na noční proud apod.

» Zodpovědné chování zaměstnanců i klientů

Na základě projektu realizovaném v nemocnici Mutterhaus v německém Trieru, kde bylo dosaženo energetických úspor ve výši 6 %, bylo zjištěno, že zodpovědné chování v oblasti spotřeby energií může zařízení ušetřit velkou částku. Cílem projektu bylo motivovat a informovat personál pomocí prezentací a plakátů, v další fázi proběhla druhá kampaň k vyškolení personálu v oblasti energetických úspor z dlouhodobého hlediska. Ačkoli byl tento projekt realizován v nemocnici, může být jistě aplikován i v domovech pro seniory. Důležité je zaznamenávat a detailně dokumentovat data o spotřebě energie.

» Energetická strategie

Evropská strategie pro úspory energie je od 70. let minulého století stále ambicióznější. Jedním z hlavních bodů diskuze o úsporách energie je to, zda by stanovení

cílů mělo probíhat na národní úrovni, či na úrovni celé Evropské unie. Vedle celoevropských strategií tak mohou mít členské státy své vlastní energetické strategie, jako například v následujícím případě.

Ve Slovinsku je 94 domovů pro seniory, z toho 54 vlastní stát, ostatní jsou soukromé. Vzhledem ke stále rostoucím cenám elektrické energie se členové slovinské asociace sociálních zařízení rozhodli vyhlásit veřejnou soutěž na dodavatele elektrické energie. Byla vybrána nejvýhodnější nabídka a podepsána smlouva na dodávku elektrické energie do 58 domovů na období 2011–2012, což přineslo snížení ceny elektřiny o 4 % (200 000 €/rok. Pro jednotlivé domovy to znamenalo 10–15 % úspory nákladů za elektrickou energii.

Zajišťování energetické udržitelnosti je jednou z největších výzev, kterým dnešní Evropa čelí.

Téměř 14 % populace EU je starší než 65 let a předpokládá se, že v roce 2050 to bude dvojnásobek. Jeden a půl milionu lidí žije ve více než 24 000 domovech pro seniory po celé Evropě, což je činí podstatnou společenskou a organizační skupinou. Úspora energií v této oblasti bude tedy hrát stále významnější roli a je třeba změnit přístup personálu i klientů, kteří by se měli naučit hospodařit s energií.

Všechny příkladové studie dobré praxe, které byly provedeny v rámci analýzy, najdete na stránkách projektu SAVE AGE: www.saveage.eu.

Mgr. Magda Dohnalová

Zdroj: SAVE AGE

2. 4 Best and Worst Practices

Unikátní projekt

Sbírej-toner.cz

pomáhá lidem s mentálním postižením

Ekologicko-charitativní projekt Sbírej-toner.cz (www.sbirej-toner.cz), jehož organizátorem je společnost OTTO Office (CZ), s. r. o., se sídlem v Pardubicích, úspěšně vstoupil do 4. sběrného roku. Hlavní myšlenkou zmiňovaného projektu je propojení ochrany životního prostředí s pomocí potřebným.

Odevzdáním použitých tiskových kazet k dalšímu zpracování získávají organizátoři finanční prostředky pro zařízení pečující o lidi s mentálním postižením. Tímto způsobem je podporováno 8 zařízení v celé České republice.

A jak vlastně vznikla myšlenka zorganizovat takovýto projekt?

Jedním z produktů sortimentu OTTO Office jsou tiskové kazety, které nepatří mezi běžný odpad. Protože většina zákazníků nevěděla, jak tento odpad ekologicky zlikvidovat, a aby prázdné tonery neskončily na skládkách a ve volné přírodě, vznikla myšlenka zorganizovat projekt, který by toto vše řešil. Pro zvýšení motivace lidí zapojit se do sběru prázdných tonerů, je výtěžek věnován zařízením, která se starají o lidi s mentálním postižením. Projekt je organizován do sběrných roků – vždy od listopadu do následujícího října. Každoročně v měsíci listopadu jsou vybraným zařízením předávány šeky s finanční částkou, která má pomoci zlepšit podmínky pro handicapované spoluobčany.

Sbírej-toner.cz postupně získává podporu nejen podnikatelských subjektů, ale i státních a veřejných institucí a vydobývá si prestižní postavení mezi projekty obdobného charakteru v České republice. Svědčí o tom i fakt, že jeho **patronkou se od letoška stala senátorka Miluše Horská**, která je zároveň ředitelkou Základní školy a Praktické školy Svítání, o. p. s., v Pardubicích.

Dalším velkým úspěchem projektu byla v tomto roce jeho **nominace na celostátní „Cenu Ď 2011“**. Ta je každoročně udělována mecenášům, morálním vzorům a dobrodincům, kteří podporují různé projekty, kulturní zařízení, zařízení sociální péče, akce apod. Letošní již 11. ročník udílení těchto cen se jako tradičně konal v prostorách Národního divadla a zúčastnili se ho i zástupci společnosti OTTO Office (CZ), s. r. o. Na tuto cenu byl projekt nominován jedním z podporovaných ústavů – zařízením sociální péče „Dům Větrný mlýn Skalička“.

Organizátor projektu si velmi váží i dalšího dosaženého ocenění v této oblasti. V rámci Evropského roku dobrovolnictví 2011 byl společnosti OTTO Office (CZ), s. r. o., udělen **děkovný list za společensky odpovědnou činnost**.

Ve 3. sběrném roce se ve speciálních boxech sešlo celkem 36 330 tonerových kazet. Finanční podpora věnovaná jednotlivým zařízením dosáhla částky **363 521 korun**.

V rámci zakončení a vyhodnocení letošního ročníku Sbírej-toner.cz bylo v prostorách Mléčného baru Bílá Vrána v Praze, který zaměstnává lidi s mentálním postižením, uspořádáno Diskusní fórum. Kromě organizátora projektu, jeho patronky a zástupců zařízení pro mentálně postižené se zúčastnili i významní partneři projektu, společnosti KMP, Geis Parcel a Asekol. Hlavními tématy fóra byly další možnosti rozvoje projektu, aktivizace jeho stávajících účastníků, otázky „změkčení“ zákonů, spolupráce zařízení se zřizovateli apod. V závěru Diskusního fóra předala Klára Noworytová, generální ředitelka pořádající společnosti, účastníkům projektu šeky s finančními částkami.

Díky všem, kteří vložili své prázdné tonerové kazety do speciálních boxů, bylo na konta zařízení pro mentálně postižené spoluobčany v průběhu trvání projektu poukázáno již celkem **919 919 Kč**.

Chcete i vy pomoci životnímu prostředí a lidem s mentálním postižením?

Je to velmi jednoduché. Zaregistrujte vaši firmu na www.sbirej-toner.cz či **na bezplatné lince 800 130 100**. My vám obratem doručíme sběrný box až do vaší firmy a po jeho naplnění jej zase ihned odvezeme. Pokud jste fyzická osoba a chcete pomoci, kontaktujte naši bezplatnou linku a my vám poradíme, kam prázdný toner odnést.

Děkujeme vám všem, kteří pomáháte!

Kristina Valášková
manažerka projektu

Informační systém Cygnus® obsahuje všechny potřebné nástroje pro celkovou správu složité agendy pobytových a ambulantních poskytovatelů sociálních služeb. Během pouhých několika let se Cygnus® stal nejrozšířenějším informačním systémem pro poskytovatele sociálních služeb. V současné době usnadňuje práci ve více jak 500 zařízeních sociálních služeb po celé České republice i Slovensku.

Co Vám IS Cygnus® přinese?

- ✓ Zvýšení efektivity práce pomocí řady specializovaných nástrojů
- ✓ Úspora času díky provázanosti agend napříč všemi moduly informačního systému
- ✓ Centrální správa dat zajišťuje bezpečnost dat a zjednodušení údržby celého systému
- ✓ Exпорty a importy umožňují propojení s dalšími programy
- ✓ Statistické nástroje poskytují ředitelům přehled o chodu celého zařízení
- ✓ Informační systém je cenově dostupný i pro malé poskytovatele sociálních služeb do 50 klientů

Komplexní informační systém pro poskytovatele sociálních služeb

www.iscygnus.cz
info@iscygnus.cz

Nejrozšířenější informační systémy pro poskytovatele sociálních služeb

Informační systém pro terénní a ambulantní sociální služby

www.isorion.cz
info@isorion.cz

Informační systém Orion je vhodným nástrojem pro terénní a ambulantní poskytovatele sociálních služeb. Systém vychází z komplexního IS Cygnus®, jeho rozsah a funkčnost je na míru přizpůsoben odlišnému stylu práce terénních sociálních služeb. Díky jeho funkcím je možné snadno plánovat, realizovat i účtovat úkony, stejně jako zpracovávat náročnou agendu rozvožů obědů.

Proč IS Orion?

- ✓ Sdílení informací
- ✓ Přehledné informace o klientech
- ✓ Snadná evidence zaměstnanců
- ✓ Statistické vykazování dat na MPSV
- ✓ Kvalitní hardware
- ✓ Profesionální podpora
- ✓ Pravidelná aktualizace

Kontakt

IReSoft, s.r.o.
Cejl 62, 602 00 Brno
Tel.: +420 543 215 460
www.iresoft.cz

Držitelé certifikátu

Značka kvality v sociálních službách

G-centrum Tábor

G-centrum Tábor bylo vybudováno v letech 1997–1998 nákladem zhruba 140 milionů Kč. Investorem a zároveň zřizovatelem příspěvkové organizace G-centrum Tábor je město Tábor. Vlastní provoz byl zahájen 1. září 1998. V roce 2008 bylo G-centrum Tábor oceněno jako druhé nejlepší zařízení v České republice v kategorii Domovy pro seniory, ředitel G-centra Tábor byl oceněn jako osobnost roku v sociálních službách roku 2007. Je zde plně zaveden systém klíčových pracovníků v souladu se standardy kvality. Celková kapacita domova pro seniory je 143 lůžek na 90 pokojích, z toho 37 je jednolůžkových a 53 je dvoulůžkových. Vlastní balkon má 60 pokojů, 6 pokojů má zimní zahradu, 42 pokojů je vybaveno vlastní kuchyňskou linkou.

Příklad dobré praxe

Využití informačního panelu je ve více vhodně jak pro klienty G-centra, tak pro jejich návštěvy, potenciální klienty i zaměstnance. Jeho funkcí je převážně informovat o jídelníčku na daný den a den následující. Důležitou vlastností je také

zobrazení akcí probíhajících daný den a den následující v G-centru. Dále jsou na panelu pro zpestření promítány fotografie z archivu. Panel zobrazuje i čas a datum.

G-centrum Tábor

Kpt. Jaroše 2958
390 03 Tábor

Certifikace

Ubytování	★★★★★
Strava	★★★★★
Volný čas a kultura	★★★★★
Partnerství	★★★★★
Péče	★★★★★
Bodové hodnocení	835.5 bodů
Celkové hodnocení	★★★★★

Domov Slunečnice Ostrava, příspěvková organizace

Domov poskytuje sociální službu „domovy pro seniory“ ve dvou budovách, které prošly celkovou rekonstrukcí v letech 2003–2006. Kapacita služby je 328 klientů. Nabízíme pobyt ve 203 jednolůžkových, 43 dvoulůžkových a 13 třílůžkových pokojích. K budovám přináší velká zahrada s parkovou úpravou. V současné chvíli má spoustu aktivních prvků: pétanquová hřiště, ruské kuželky, venkovní šachy, fitness senior park a také altány, lavičky, ohniště, mobilní WC a signalizační zařízení pro přivolání pomoci. Lze tedy říci, že z původního pasivního pojetí zahrady bylo dosaženo aktivního využití, což je současným trendem. To vše se dá zvládnout s dobrým týmem a podporou zřizovatele.

Příklad dobré praxe

Fit-park vybudovaný na přilehlé zahradě domova pro seniory slouží uživatelům nejen ke zvyšování kondice, ale je i místem setkávání s přáteli, rodinnými příslušníky a obyvateli z blízkého okolí.

Nově byl v rámci zahrady Domova Slunečnice Ostrava, p. o., otevřen Fit-park s 6 stroji sloužícími k udržování, případně

i zvyšování kondice nejen našich uživatelů, ale také jejich rodinných příslušníků nebo obyvatelů z blízkého okolí. Fit-park si oblíbila již řada našich uživatelů, kteří za příznivého počasí na strojích pravidelně cvičí. Jak sami uvádějí, pohyb venku má blahodárný vliv nejen na jejich tělo, ale také na jejich duši.

Domov Slunečnice Ostrava, příspěvková organizace

Opavská 4472/76
708 00 Ostrava - Poruba

Certifikace

Ubytování	★★★★★
Strava	★★★★★
Volný čas a kultura	★★★★★
Partnerství	★★★★★
Péče	★★★★★
Bodové hodnocení	835.5 bodů
Celkové hodnocení	★★★★★

Sněhuláci

Materiál:

noviny
 bílé ubrousky
 červený papír
 březová větvička
 kousek vlny
 nepotřebná čepice
 5 knoflíků
 lepidlo
 nůžky

Postup:

Noviny zmuchláme do tří různě velkých koulí, které budou tvořit tělo sněhuláka, a do dvou malých kuliček na jeho ruce (obr. 1).

Koule přilepíme na sebe a na prostřední nalepíme dvě malé jako ruce.

Nastříháme ubrousky na čtverce cca 5 x 5 cm, zmačkáme do nepravidelných kuliček a polepíme jimi celé tělo sněhuláka (obr. 2).

Dva menší knoflíky nalepíme místo očí, zbývající tři jako knoflíky (místo knoflíků lze popř. použít černou barvu a namalovat oči a knoflíky přímo na zhotoveného sněhuláka).

Z červeného papíru stočíme kornoutek na nos, do ruky přilepíme březovou větvičku a ve finále nasadíme čepici (např. pletenou nebo šitou z fleecu).

Jana Petrovová, soc. pracovnice
 Pečovatelská služba Brno-Žabovřesky

1

2

Okénko České asociace Sport pro všechny

Uvolnění nohou během dne

Pro cvičení tentokrát využijeme opory o nábytek (stůl, skříňka apod.).

Cvik č. 1

Ve stoji čelem asi 1 m od stolu se opřeme, zpevníme hýžďové svaly a břicho a protlačíme pánev vpřed: pokrčít pravou nohu s patou co nejvýš a levá noha propne s tlakem paty do země. Výponem vyměnit polohy nohou. Toto „prošlapování“ opakujeme 10x.

Cvik č. 2

Ve stoji pravým bokem k opoře se zlehka přidržujeme pravou rukou: levá noha uvolněně ze skrčení přednožmo provede kyvadlový pohyb vzad a vpřed 8x (neprohýbat v bedrech). Pohyb vede koleno. Totéž druhá noha.

Cvik č. 3

Ve stoji na jedné noze bokem ke stolu: pokrčít přednožmo dovnitř obloukem před tělem, pokrčít přednožmo zevnitř (každou nohou 6x).

Autor: **PhDr. Marie Skopová**
 členka Komise seniorů ČASPV
 Kresby: **PhDr. Ladislav Růžička**

Střípky z domova

Křest charitativního kalendáře

Praha – Přední české herečky se zúčastnily 12. ledna 2012 slavnostního křtu kalendáře Tichý svět 2012. V kalendáři vystoupily v roli nezvykle upravených modelek. Výtěžek z prodeje kalendáře podpoří služby pro neslyšící.

„Tichý svět je nejen název pro kalendář, ale i vyjádření podmínek, ve kterých se neslyšící každodenně pohybují,“ uvedla Marie Horáková, ředitelka občanského sdružení APPN, které neslyšícím pomáhá.

Tichý svět 2012 obsahuje dvanáct portrétů, znázorňujících znak neslyšících pro ticho. Při pohledu do obličejů známých hereček pozorovatel chvíli tápe, protože zpodobnění je velmi stylové a nezvyklé.

„Kalendáře APPN každoročně připravujeme jako charitativní a z jejich prodeje spolufinancujeme pomoc neslyšícím. Proto se snažíme o jejich originalitu, aby byly jiné, než kalendáře, které koupíte v papírnictví. Letos se kalendář mimořádně povedl, děkuji všem, kdo se na něm podíleli. Kalendářů je vydán jen velmi omezený počet, takže patrně neuspokojíme všechny zájemce – tím se z něj stává záležitost spíše sběratelská než časoorientační,“ doplnila Jana Jahnke ze společnosti Raiffeisen – Leasing Real Estate, s. r. o.

V kalendáři Tichý svět 2012 vystupují Jitka Čvančarová, Kristýna Fuitová, Klára Issová, Ivana Jirešová, Eva Kodešová, Jana Krausová, Kristýna Leichtová, Jana Plodková, Linda Rybová, Barbora Seidlová, Jana Stryková, Hana Vagnerová.

Kalendář Tichý svět 2012 vznikl ve spolupráci fotografů Tomáše Berana a Dušana Martinčeka.

Kalendář Tichý svět 2012 lze objednat na www.appn.cz.

Mgr. Marie Horáková, ředitelka
APPN, o. s.
(redakčně kráceno)

Den otevřených dveří Centra Amelie

Praha – Dne 13. 12. 2011 se v Centru Amelie v Praze 8 v Karlíně uskutečnil den otevřených dveří k oslavám 5. výročí založení organizace Amelie. Pro odbornou i laickou veřejnost bylo otevřeno od 9 do 19 hod.

Den otevřených dveří navštívili klienti Amelie, blízcí onkologicky nemocných, pracovníci spolupracujících organizací, donátoři a příšli i pozvaní novináři. Dopoledne se uskutečnil blok odborných přednášek s cílem přiblížit problematiku, které se Amelie dlouhodobě věnuje z pohledu jednotlivých přednášejících.

V průběhu celého dne bylo možné si prohlédnout výstavu k 5. výročí založení Amelie.

V odpoledních hodinách proběhl kulturní program, kdy jsme si společně zpívali koledy a adventní písně pod vedením a za doprovodu kláves dobrovolnice Jitky Drábkové. Druhá část programu pak patřila poděkování sponzorům a donátorům, kteří se různým způsobem podíleli na podpoře Amelie, a ocenění práce dobrovolníků Amelie, kteří rozdávají svůj čas a úsměvy v nemocnici nebo se podílejí na činnostech v centru a kterých je po celé republice již téměř sto.

V závěru programu proběhl ještě krátký koncert patnáctileté nadané muzikantky Barbory Hulcové s názvem „Romantická kytara z 18. století a renesanční loutna“. Během celého dne v Centru Amelie vonělo vánoční cukroví a byl k dispozici čaj, káva a k večeru i svažené víno, které oslavy výročí a předvánoční náladu dokreslilo.

Mgr. Šárka Slavíková
sociální pracovnice

Amelie, o. s., Praha 8 – Karlín
(redakčně kráceno)

Vánoce v domově Anna

Český Brod – Přípravy na Vánoce probíhaly v našem domově už od listopadu.

Všichni zaměstnanci se snažili přispět k vytvoření té pravé vánoční atmosféry.

Už 24. 11. jsme na předvánoční „Dílničce“ s dětmi zdobili perníčky, které se rozdávaly před naším domovem při „Adventním pochodu světýlek“, takže naši klienti mohli vyhlížet z oken a těšit se ze zvuku bubnů, světýlek lampionů a hláholu dětí.

Opravdu veselo u nás bylo 5. prosince! Dopoledne přišly děti převlečené za čerty, Mikuláše a anděly a společně s nimi jsme klientům rozdali mikulášskou nadílku. Odpoledne nám přijela zahrát Šporkovjanka z Domova na Zámku v Lysé nad Labem. Bylo to veselé odpoledne s čerty, andělem i Mikulášem, při kterém došlo i na tanec.

Úterní odpoledne jsme prožili ve společnosti dětí a jejich vánoční představení dojalo naše klienty až k slzám.

Také poslední adventní týden byl pestrý. V úterý jsme pro klienty uspořádali vánoční posezení s občerstvením a hudbou. Při té příležitosti jsme zapálením svíčky utčili památku Václava Havla. Dnes již málokdo v našem městě ví, že v době rekonstrukce domova pan Havel přispěl z vlastních úspor částkou 1 milion korun na dostavbu domova.

Ve čtvrtek 22. 12. jsme si pořadem „Kde se vzaly Vánoce“ mezi pěknými písničkami připomněli, proč vlastně slavíme Vánoce.

V pátek před Štědrým dnem jsme klientům rozdali dárky a popřáli jim hezké svátky. Někteří odjížděli na Vánoce ke svým rodinám, ale díky krásné vánoční atmosféře nebyli smutní ani ti, kteří zůstávali na svátky v domově.

Ing. I. Hovorková, ředitelka
Anna Český Brod,
sociální služby pro seniory

Mitrovská pohádka

Kapitola 1

Jak jsme na Mitrově pekli chleba

„Co kdybychom upletli dožínkové věnce?“, ozývalo se po Mitrově. „Dožínkové věnce plést nebudem, to pletou všude, oslavíme svátek obilí pečením chleba.“

Střípky z domova

„Pečením chleba? Chleba dnes pečou jen velké pekárny, v domově nemůžeme péct chleba, nemáme pec, nemáme správnou chlebovou mouku a chleba, ten se peče celý den. Maminka na něj zadělávala již za ranního kuropění, ne, to nepůjde.“

„Ale půjde, pekárny si doneseme, mouku namícháme, na těsto zaděláme a chleba upečeme. Když se chce, všechno jde.“

A jak řekli, tak i udělali. A tak jsme pekli chleba v domácích pekárnách. Jeden se pekli také v troubě. To byla vůně po domově!

A nakonec někdo řekl: „Chleba je to dobré, chtělo by to ale kus masa.“

Kapitola 2

Jak jsme zabíjeli prase

A tak jsme se jednoho rána vzbudili a před okny nám visely dvě půlky úplně mrtvého a úplně opařeného prasete. Po deváté hodině začal koncert našeho vrchního kuchaře a jeho šikovných pomocníků. Od rána se smažil mozeček, vařily ovary, hlava, játra a to všechno, co se ve správné zabíjačkové polévce vařit má. Později se třel česnek, krájela cibule, škvařilo sádlo a michala tlačenka. Odpoledne se podával prejt, kroupy, pečené maso, ale z prasete jakoby neubývalo. To vám byla hostina! A nakonec někdo řekl: „Prase jsme zabili, je třeba v rybníce ryby vylovit, brzy budou Vánoce.“

Kapitola 3

Jak jsme lovili ryby

„Co se to děje ve dvoře za domečkem?“
„Co by se dělo, je tam zima jako v Rusku, chtělo by to rum a teplou peřinu.“

„Žádnou peřinu, jdeme na čaj s rumem, venku se loví rybník, u toho nemůžeme chybět.“

„To těm jinochům v tom rybníce není zima?“

„Není, hřeje je mládí, když jsme bývali mladí, také nás zima tolik netrápila.“

„Jaká přání budeme mít, pokud rybku zlatou vylovíme?“

„Princeznu krásnou můžeme si přát, plesové šaty v oříšku snad.“

„Princezny jsou na draka, přejme si...“

„Co si vlastně přejeme? Toť tajemství ukryté v každém z nás.“

Zazvonil zvonec a mitrovské pohádky je konec!

BYLA TO POHÁDKA? BYL TO SEN?

Miroslava Špačková
vedoucí úseku pracovních terapií
Domov pro seniory Mitrov

Silvestrovská párty

Písek – Ve čtvrtek 29. 12. 2011 se v Seniorském domě Písek rozzářil ohňostroj! Silvestrovská párty sice nenesla datum posledního dne v kalendáři, ale i přesto bujará nálada klientům ani personálu nechyběla. Zazněla tradiční dechovka v podání Pepy Kozáka, tančilo se i zpívalo. Konec akce patřil slavnostnímu připitku a novoročnímu přání, kterého se ujali zaměstnanci domova. Nechyběl ani ohňostroj, který byl odpálen na dvoře Seniorského domu Písek. Klienti ho mohli sledovat z oken, nebo mu přímo přihlížet. Zájemci z řad klientů obdrželi velké prskavky nebo římské svíce. Je opravdu skvělé, že můžeme našim klientům nabídnout vše, co se běžně odehrává za zdmi našeho domova.

Bc. Daniela Trochová, DiS.

sociální pracovnice
Seniorský dům Písek

Hájská kopačka

Háj u Duchcova – Již IV. ročník turnaje v sálové kopané „Hájská kopačka“ se uskutečnil 17. 1. 2012 v teplické sportovní hale. V nádherném prostředí bojovalo o vítězství 6 týmů mentálně postižených klientů ze zařízení sociální péče z Ústeckeho kraje: Háj A, B, Tuchořice A, B, Čížkovice a Liběšice.

Celkové vítězství nakonec zůstalo doma v Háji, když minutu a půl před kon-

cem srovnal stav utkání Štefan Pohlodko na 2 : 2 a Háj poté zvítězil na penalty. Celkové pořadí turnaje bylo Háj A, Tuchořice A, Liběšice, Tuchořice B, Čížkovice a Háj B. Všichni sportovci i diváci si pochutnali na pizze nebo smaženém sýru.

I přes drobné šrámy si všichni pěkně zahráli a radost měli i z pohárů a drobných věcných darů, které předával spo-

lečně s pracovníky výchovného úseku i ekonom zařízení pan Hrodek. Všichni se již těšíme a společně plánujeme, jaký asi bude V. ročník.

Mgr. Jitka Kosejková

ÚSP Háj u Duchcova

Medaile ze Zimních her Speciálních olympiád

Žampach – XXI. ročníku Zimních her Speciálních olympiád, které v minulém týdnu uskutečnily v Horní Malé Úpě, se zúčastnila i výprava zdravotně postižených sportovců ze Sportovního klubu Radost z Domova pod hradem Žampach.

Ačkoli to ještě pár dnů před vypuknutím her vypadalo, že sněhové podmínky v letošním roce nebudou ideální, nakonec vše dobře dopadlo a hry se mohly uskutečnit v obvyklém standardu. To bylo důležité mimo jiné i proto, že letošní závody byly nominační pro Světové zimní hry speciálních olympiád, které se budou konat v příštím roce v Jižní Koreji. Her se zúčastnilo více než 300 sportovců z cca 40 sportovních klubů České republiky.

Jak se dařilo sportovcům ze Žampachu, popisuje Jaromír Fabián, vedoucí žampašské výpravy: „Oproti minulým rokům jsme udělali několik změn v sestavě a dostali tak do týmu úplně nováčky, což je jistě potřeba. A taky nám chybělo i trošku toho sportovního štěstí. Výsledek byl nakonec takový, že jsme z deseti nominačních závodů přivezli jednu zlatou a jednu bronzovou medaili a několik čtvrtých míst. No, a protože pro Světové hry se losuje pouze z medailových pozic, naše šance byla minimální.“

Žampašští sportovci však mají s reprezentací Sportovního klubu Radost Žampach i České republiky bohaté zkušenosti. V loňském roce to byla například účast na Světových hrách v Řecku, před lety pak měli zastoupení na Zimních hrách na Aljašce. „Samozřejmě i zde platí, že není důležité vyhrát a jak jsem zmínil, snad máme do příštích let vybráno i té sportovní smůly“, dodává Jaromír Fabián.

PaedDr. Luděk Grätz, ředitel

Domov pod hradem Žampach

Není čas na experimenty

Chraňte kůži svých klientů kosmetikou Menalind professional

Nutriskin Komplex vytváří na pokožce ochrannou vrstvu a tím ji chrání před škodlivými vlivy. Přispívá k lepší elasticitě kůže a zlepšuje buněčný metabolismus. Obsahuje:

- Esenciální mastné kyseliny
- Aminokyseliny
- Mandlový olej
- Kreatin

Emulze voda v oleji

Zajišťuje hloubkovou a dlouhodobou hydrataci pokožky.

Příjemná svěží vůně a neutralizér zápachu.

Pumpička pro snadné a úsporné dávkování. Nový tvar se zarážkami zabraňuje proklouzávání.

Pro více informací volejte na bezplatnou linku
800 100 333, navštivte www.hartmann.cz
nebo pište na kontakt@hartmann.cz

Menalind®
professional